

PANEVĖŽIO RAJONO SMILGIŲ VIDURINĖS MOKYKLOS IŠORINIO VERTINIMO ATASKAITA

IŽANGA

Vizito laikas – 2012 m. sausio 30–vasario 1 d. ir vasario 9 d.

Vizito tikslas – mokyklos veiklos kokybės išorinis vertinimas.

Išorės vertintojų komanda:

Audronė Šarskuvienė – vadovaujančioji vertintoja;

Dana Kanclerienė, vertintoja, atsakinga už pirmos srities „Mokyklos kultūra” ir antros srities „Ugdymas ir mokymasis” temos 2.5. vertinimą;

Margarita Vilkonienė, atsakinga už antros srities „Ugdymas ir mokymasis“ temų 2.2., 2.3., 2.6., trčios srities „Pasiekimai“ vertinimą;

Viktorija Vilūnienė, atsakinga už antros srities „Ugdymas ir mokymasis“ temos 2.1. ir ketvirtos srities „Pagalba mokiniui“ vertinimą,

Ilmantė Bagonė, atsakinga už antros srities „Ugdymas ir mokymasis“ temos 2.4. ir penktos srities „Strateginis mokyklos valdymas“ vertinimą.

Išorės vertintojai stebėjo 69 ugdomąsias veiklas. Vizito metu buvo gilinamasi į mokyklos vadovų ir aptarnaujančio personalo, mokinių, mokytojų veiklą, jie stebėti natūralioje aplinkoje ir darbo vietose, kalbėtasi su mokyklos darbuotojais, savivaldos institucijų atstovais, mokiniais ir jų tėvais. Išanalizuoti mokyklos veiklos dokumentai, Panevėžio r. savivaldybės Švietimo kultūros ir sporto skyriaus pateikta informacija apie mokyklą. Išvadų pagrindimui naudotasi NMVA užsakymu atliktos mokyklos mokinių ir jų tėvų nuomonės apie mokyklos veiklą tyrimo statistine ataskaita (toliau – STA). Vertinant vadovautasi tais pačiais kaip ir mokyklos įsivertinimo veiklos rodikliais, atsižvelgta į šiuo metu galiojančias Bendrąsias programas, mokyklos veiklą reglamentuojančius teisės aktus. Išskiriant stipriąsias bei tobulintinas veiklos sritis, greta teiginių nurodomi pagalbiniai rodikliai (pvz., 1.3., 4.2.1., 3.4. ir t. t.), kuriuos mokykla gali perskaityti, pasitikslinti, naudodamasi mokyklos įsivertinimo metodika.

Vertindami mokyklos veiklos kokybę išorės vertintojai vartojo šiuos aprašomuosius veiklos kokybės vertinimus:

- „*labai gera*“ – veiksminga, spartus tobulėjimas, išskirtinė, kryptinga, originali, ypatinga, išpūdinga, savita, puiki, labai paveiki, nepriekaištinga, kūrybiška, minimą veiklą galima paskleisti už mokyklos ribų;

- „*gera*“ – viršija vidurkį, tinkama, paveiki, turi savitų bruožų, potenciali, lanksti, minimą veiklą, patirtį verta skleisti mokykloje;

- „*neblogo*“ – patenkinama, vidutiniška, priimtina, nesisteminga, neišskirtinė, veikla mokykloje tinkama, bet yra ką tobulinti, verta sustiprinti ir išplėtoti.

Ataskaitoje pateiktos išorės vertintojų išvados, rekomendacijos yra priimtose bendru komandos sutarimu atsižvelgiant į išorinio vertinimo metu surinktus, prieš išorinį vertinimą išnagrinėtus mokyklos duomenis. Ataskaitoje nurodyti tik sėkmingų pamokų pavyzdžiai, nes ugdymo kokybė stebėtose pamokose tolygi – tobulintini aspektai būdingi daugumai pamokų, todėl jie pateikiami apibendrintais teiginiais.

Išskiriant mokyklos stipriąsias bei tobulintinas sritis, greta teiginių nurodomi pagalbiniai rodikliai (pavyzdžiui 4.2., 3.4.1.), kuriuos mokykla gali perskaityti, pasitikslinti, naudodamasi Bendrojo lavinimo mokyklos įsivertinimo rekomendacijų veiklos rodikliais.

Išorės vertintojų komanda nuoširdžiai dėkoja mokyklos direktoriui Jonui Kalibatui, direktoriaus pavaduotojai Birutei Ambotienei ir visai mokyklos bendrumenei už labai gerą darbo sąlygas, rūpestį mums, bendradarbiavimą ir svetingumą.

I. MOKYKLOS KONTEKSTAS

Smilgių pradžios mokykla buvo įsteigta 1806 m. Ši data paminėta Vilniaus senajo universiteto dokumentuose. Mokykla turi ilgą istorinę patirtį, kurios atminimą puoselėja tradicijomis, saugo muziejuje. Mokyklai artimos visuomenės veikėjos ir pedagogės G. Petkevičaitės–Bitės švietimo idėjos, palaikomi glaudūs ryšiai su G. Petkevičaitės–Bitės muziejumi Puziniškyje, dalyvaujama jo rengiamose edukacinėse programose.

Ugdymo įstaiga yra Panevėžio rajono pakraštyje, nutolusi nuo rajono centro 25 km. Mokyklos patrauklumą liudija tai, kad iš Pakruojo ir Radviliškio rajonų, su kuriais ribojasi Smilgių seniūnija, į mokyklą atvyksta daugiau nei 30 mokinių. Mokiniai taip pat atvyksta ir iš Sujetų, Perekšlių gyvenviečių bei aplinkinių kaimų, nutolusių iki 15 km atstumu. Apie 200 mokinių vežiojami trimis mokyklos autobusais, 10 – maršrutiniu autobusu.

Mokykla turi du skyrius: Smilgių ikimokyklinio ugdymo ir Gustonių pradinių klasių. Ugdymo įstaigoje (kartu su skyriais) mokosi 314 ugdytinių, dirba 38 pedagoginio ir 25 pagalbinio personalo darbuotojai. Mokytojų netrūksta (etikos ir Gustonių skyriaus 2–4 kl. klasių mokytojos nėra dalykų specialistės), mokykla neturi psichologo. 164 mokyklos ugdytiniai yra socialiai remtini (gauna nemokamą maitinimą).

Pagrindinis mokyklos pastatas renovuotas, tačiau medinio statinio būklė, anot steigėjo, beveik avarinė. Remonto reiktų ir skyrių pastatams. Mokykla daro viską, kad visos ugdymo patalpos būtų jaukios, tvarkingos ir švarios, yra gerai apsirūpinusi naujais mokykliniais baldais ir mokymo priemonėmis. 3 metus ši ugdymo įstaiga yra tapusi Panevėžio r. mokyklų aplinkos tvarkymo laureate.

Mokinio krepšelio lėšų pakanka svarbiausioms ugdymo reikmėms tenkinti.

Planuodama veiklą mokykla naudoja metinių įvertinimų, pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo bei brandos egzaminų rezultatais, administracijos vykdytų 4, 6, 8 kl. pasiekimų patikrinimų suvestinėmis, švietimo stebėsenos išvadomis, mokyklą tikrinančių institucijų pažymomis, iš dalies – remiasi veiklos kokybės įsivertinimo (vidaus audito) ataskaitomis. Ugdymo įstaiga dalyvavo VPU švietimo būklės tyrime „Mokinių kultūrinės edukacijos poreikių tenkinimas švietimo sistemoje“, tarptautiniuose TIMS 2007, OECD TALIS 2008, ICCS 2009 ir naudoja jų išvadomis.

Kasmet mažėja mokyklos aptarnaujamos teritorijos mokyklinio amžiaus vaikų skaičius. Nuo 2015 m. ugdymo įstaiga turėtų tapti pagrindine mokykla.

Išorinis vertinimas mokykloje vyko per šalčius – oro temperatūra rytais buvo 21–23 žemiau nulio, todėl daugiausiai vertintojai stebėjo 5–12 klasių mokinių veiklas (šių klasių mokinių lankomumas vizito dienomis buvo 40 proc.). Bendru komandos ir mokyklos vadovų sprendimu vertinimas nevykdytas vasario 2 dieną, pratęstas vasario 9 dieną (atšilus orams).

II. MOKYKLOS STIPRIEJI IR TOBULINTINI VEIKLOS ASPEKTAI

Mokyklos stiprieji veiklos aspektai

1. Stiprų identitetą formuojantys bendruomenės narių santykiai (1.1.3., 1.1.4.)
2. Mokykla atvira ir svetinga (1.1.5).
3. Jauki ir tvarkinga ugdymo įstaigos aplinka (1.3.3.).
4. Reikšmingas mokyklos vaidmuo telkiant vietos bendruomenę (1.4.1.).
5. Geri mokinių neakademiniai pasiekimai (3.2.2.).
6. Demokratiškas įstaigos valdymas (5.3.1.).
7. Mokykloje gerbiami ir skatinami personalo darbuotojai (5.4.2.).
8. Gera bendroji rūpinimosi mokiniais politika (4.1.1.).
9. Teikiama tikslinga socialinė pagalba (4.2.3.).
10. Tinkamai skatinamas pageidaujamas mokinių elgesys (1.1.6., 1.3.2.).

Tobulintini mokyklos veiklos aspektai

1. Atskirų mokinių pažangos pamatavimas pamokose (3.1.1.).
2. Profesionalios psichologinės pagalbos teikimas (4.2.2.).
3. Dalies mokyklos patalpų pritaikymas ugdymui (5.5.3.).
4. Aktyvų mokymąsi skatinančių ugdymo metodų taikymas (2.3.1.).
5. Vertinimo kriterijų pateikimas mokymosi sėkmei pamokoje nustatyti (2.6.2.).

III. VEIKLOS KOKYBĖS ĮSIVERTINIMO VEIKSMINGUMAS

Mokykloje įsivertinimas (vidaus auditas) vykdomas nuo 2003 metų. Mokyklos veiklos kokybei vertinti direktoriaus įsakymu sudaroma koordinacinė grupė, kurios sudėtis kasmet atnaujinama. Šiuo metu grupės darbui vadovauja mokytoja, o veiklą kuruoja direktoriaus pavaduotoja ugdymui. Koordinacinė grupė kasmet organizuoja platųjį įsivertinimą (mokiniai, mokytojai, tėvai pildo anketas), apibendrinus jo rezultatus giluminiam vertinimui pasirenkami prasčiausiai įvertinti rodikliai. Pažymėtina, kad mokykla kuria veiklos kokybės įsivertinimo iliustracijas, taiko anketavimo, interviu, pamokų stebėjimo ir dokumentų analizės metodus. Įsivertinimo procesas vykdomas nuosekliai, jame dalyvauja dauguma bendruomenės narių.

Įsivertinimo rezultatai skelbiami Mokyklos, Mokytojų tarybų posėdžiuose, tėvų susirinkimuose, interneto puslapyje, tačiau veiklai planuoti panaudojami tik iš dalies. Analizuojant sukauptus duomenis pastebėta, kad mokyklos įsivertinimo ir išorinio vertinimo rezultatai dauguma atvejų sutampa (žr. 1 lentelę).

Mokyklos įsivertinimo ir išorės vertinimo rezultatų dermė

1 lentelė

Mokyklos nustatyti privalumai	Išorės vertintojų rodiklio įvertinimai	Mokyklos nustatyti trūkumai	Išorės vertintojų rodiklio įvertinimai	Mokyklos pasirinkti tobulinimo prioritetai	Išorės vertintojų rodiklio įvertinimai
2009–2010 m. m.					
Tradicijos ir ritualai (1.1.2.)	3	Mokymosi veiklos diferencijavimas (2.5.2.).	2	Vertybės, elgesio normos, principai. 1.1.1.	3
Valdymo demokratiškumas (5.3.1.).	4+	Mokymosi motyvacija (2.4.1.)	2	Mokėjimas mokytis (2.4.2.)	2
Mokyklos įvaizdis ir viešieji ryšiai (1.4.3.)	3	Vertybės, elgesio normos, principai. 1.1.1.	3		
Akademiniai pasiekimai. 3.2.1.	2	Tėvų pagalba mokantis (4.5.2.)	2		
2010–2011 m. m.					
Bendruomenės santykiai (1.1.4.)	4+	Mokymosi pasiekimų lūkesčiai (1.2.2.)	2	Tėvų pedagoginis švietimas (4.5.)	2
Dėmesys personalui (5.4.2.).	4+	Dalykų ryšiai ir integracija (2.1.3.)	2	Mokymosi motyvacija (2.4.1.)	3
Specialiųjų poreikių mokinių ugdymas (4.3.1.)	3+	Tėvų pagalba mokantis (4.5.1.)	2		
Tolesnio mokymosi sėkmė. 3.2.3.	3	Mokymosi motyvacija (2.4.1.)	3		

Iš pirmos lentelės duomenų matyti, kad mokyklos išskirti veiklos privalumai ir išorės vertintojų įvertinti gerai ir labai gerai (trys iš jų vertintojų išskirti kaip šios ugdymo įstaigos stipriosios veiklos pusės), išskyrus rodiklį „Akademiniai pasiekimai“, tačiau šio rodiklio vertinimą mokykla grindžia tik brandos egzaminų ir pagrindinio ugdymo pasiekimų rezultatais, o vertintojai akcentuoja vidutiniškus mokinių pasiekimus pamokose. Dauguma įsivertinimo metu nustatytų trūkumų ir išorės vertintojų įvertinti kaip patenkinamos veiklos rezultatai, išskyrus veiklą pagal rodiklius „Vertybės, elgesio normos, principai“ (veiklą pagal šį rodiklį mokykla buvo numachiusi tobulinti ir, tikėtina, tobulinimo priemonės buvo veiksmingos) bei „Mokymosi motyvacija“. Pastarojo rodiklio vertinimo skirtumai galėtų būti aiškintini skirtingu mokyklos ir vertintojų požiūriu: mokykla konstatuoja nepakankamą mokinių aktyvumą mokantis, o vertintojai pastebi, kad toks mokinių veiklos pobūdis dažniausiai sietinas su ugdymu, labiau orientuotu į mokymą, nei į mokymąsi. Išskirdama veiklą pagal šį rodiklį kaip tobulintiną prioritetą, ir mokyklos įsivertinimo grupė pastebi, kad „dabartinė mokyklos veikla nedidina mokinių atsakomybės už savo mokymąsi, nepakankamai kelia pasitikėjimą savo jėgomis, norą mokytis“.

Remiantis aukščiau išdėstytomis mintimis, darytina išvada, kad mokykla geba pakankamai kryptingai organizuoti įsivertinimą ir priimtinais objektyviai vertinti savo veiklą, tačiau įsivertinimo rezultatai ne visada tinkamai interpretuojami ir panaudojami veiklai planuoti. Vertintojų komanda pastebi, kad didesnę dėmesį tobulinant įstaigos veiklą reiktų skirti pamokos kokybei.

IV. PENKIŲ VEIKLOS SRIČIŲ VERTINIMAS

1. MOKYKLOS KULTŪRA

Panevėžio rajono Smilgių vidurinės mokyklos kultūra vertinama gerai.

Mokyklos etosas yra geras, o rodikliai „Bendruomenės santykiai“ ir „Mokyklos atvirumas ir svetingumas“ vertinami labai gerai.

Iš pokalbių su mokytojais, mokiniais, tėvais bei stebėtos veiklos ir analizuotų dokumentų išorės vertintojai daro išvadą, kad ugdymo įstaigos vizija ir misija tinkamai atspindi mokyklos filosofiją. Bendradarbiavimas, pagarba, tarpusavio pasitikėjimas, pagalbos teikimas kiekvienam bendruomenės nariui – vertybės, kurias puoselėja mokiniai, mokytojai. Dauguma mokinių žino susitarimus dėl elgesio, stengiasi jų laikytis: jie budi pertraukų metu, nevėluoja į pamokas, yra mandagūs. Mokiniai teigia, kad mokytojai vertina jų pastangas. Mokinių tėvai informuojami apie susitarimus mokykloje ir jiems pritaria. Remiantis STA duomenimis, 86,3 proc. tėvų teigia, kad jų vaikams patinka šioje mokykloje mokytis, nes čia ugdomas savarankiškumas, pagarba, pilietiškumas. Mokyklos bendruomenė gali susipažinti su ugdymą reglamentuojančiais dokumentais, mokinių pasiekimais bei naujienomis informatyvioje ir dažnai atnaujinamoje mokyklos interneto svetainėje. Visa ugdymo įstaigos veikla orientuota į vaiką, nes jis laikomas pagrindine vertybe.

Dauguma bendruomenės narių jaučiasi atsakingi už mokyklos tradicijų kūrimą. Ugdymo įstaigos įsivertinimo išvadose rodiklis „Tradacijos ir ritualai“ nuo 2009 m. išskiriamas kaip veiklos privalumas. Mokykloje gausu tradicinių renginių, puoselėjama krašto kultūra, vykdoma projektinė veikla, yra įkurtas muziejus, kuriame kaupiama etnografinė medžiaga bei informacija apie mokyklos ir krašto istoriją. Muziejuje sukaupta medžiaga dažnai naudojama ugdymui (vyksta istorijos pamokos). Ugdymo įstaiga turi savo simbolius – vėliavą, emblemą, himną, kurį mokiniai gieda įvairių renginių ar švenčių metu. Net 87,1 proc. mokinių, dalyvavusių STA apklausoje, teigia, kad jiems patinka veikla, kuri organizuojama mokykloje, noriai pasakoja apie tradicinius ir netradicinius renginius: Rugsėjo 1-osios šventę, kalėdinį karnavalą, Šimtadienį, Paskutinio skambučio šventę, Knygnešio dieną, Mokytojo dieną, Kaziuko mugę, Sniego gniūžtės renginius, valstybines šventes ir kt. Kasmet, prieš šv. Kalėdas, ateitininkų iniciatyva organizuojama labdaros akcija, mokykla dalyvauja pilietinėje akcijoje „Atmintis gyva, nes liudija“, minima Tolerancijos diena. Dauguma mokinių teigia, kad šventėse, sporto renginiuose dalyvauja mokytojai ir tėvai, kultūros centro kapela „Smilgenė“, šokių kolektyvas (šiuose kolektyvuose groja ir šoka mokyklos

esami ir buvę mokiniai). Vizito savaitę išorės vertintojai stebėjo gražią pusmečio pabaigos šventę, kurioje sveikinti visi labai gerai ar gerai besimokantys ir mokyklą atsakingai lankantys mokiniai.

Iš pokalbių su mokiniais, mokytojais, tėvais ir darbuotojais išorės vertintojų komanda daro išvadą, kad dauguma mokyklos bendruomenės narių didžiuojasi savo mokykla. STA duomenimis, 87,7 proc. mokinių didžiuojasi, kad mokosi šioje mokykloje. Atstovaudami mokyklai olimpiadose, konkursuose, sporto varžybose, įvairiuose rajono bei respublikiniuose ar tarptautiniuose renginiuose jie tampa nugalėtojais, laureatais, apdovanojami padėkos raštais (2010–2011 m. m. 10 mokinių tapo I–III vietų laimėtojai rajono dalykų olimpiadose, laimėta II vieta ES jaunųjų mokslininkų konkurse, 3 sportininkų komandos iškovojo III-iasias vietas). 6 mokytojai – buvę šios mokyklos mokiniai. Buvę mokyklos auklėtiniai nepamiršta mokyklos, eksponuoja savo kūrybinius darbus ugdymo įstaigos erdvėse. Net 95 proc. tėvų, dalyvavusių STA apklausoje, teigia, kad yra patenkinti, jog vaikas mokosi šioje mokykloje. Tėvai pastebi, kad mokykla (kartu su kultūros centru) yra miestelio kultūros židiny. Darbuotojai jaučiasi svarbūs mokyklos bendruomenės nariai ir yra patenkinti, kad dirba šioje mokykloje.

Mokyklos bendruomenė nėra didelė, todėl vieni kitus gerai pažįsta. Pokalbiuose su mokytojais, mokiniais bei jų tėvais ir personalo darbuotojais nuolat buvo minima, kad bendruomenės tarpusavio santykiai yra puikūs, pagrįsti nuoširdumu. Bendravimas ir bendradarbiavimas skatina mokyklos pažangą bei padeda patenkinti asmenybės raidos lūkesčius. Mokykloje kuriama saugi aplinka, siekiama sudaryti geras darbo sąlygas kiekvienam bendruomenės nariui. Dauguma (85,9 proc.) mokinių, dalyvavusių STA tyrime, teigia, kad mokytojai gerbia juos kaip žmones, asmenybes, 74,5 proc. apklaustųjų mokinių mano, kad jų nuomonė mokykloje yra svarbi. Pakalbiuose mokiniai minėjo, kad stengiasi padėti silpniau besimokantiems draugams, o patys visada gali prašyti mokytojų pagalbos. Mokiniai džiaugiasi mokytojais, kurie savo pavyzdžiu skatina mokinių iniciatyvas. Mokykloje veikia mokytojų kultūrinė komisija, kuri didžiausią dėmesį skiria tarpusavio santykių kūrimui. Jos iniciatyva suburtas mokytojų choras, kuris sveikina jubiliejus švenčiančius mokytojus, leidžiamas proginis laikraštis „Aitvaras“, organizuojamos ekskursijos, teikiama pagalba ištikus nelaimėi. Komisijos veikla žinoma ir svarbi miestelio bendruomenei: organizuojamos ir švenčiamos bendros tradicinės šventės (Užgavėnės, Sekminės). Vertintojų kalbinti mokytojai išskyrė gerus, paprastumu bei nuoširdumu grįstus vadovų santykius su kolegomis. Tėvai pasitiki mokytojais kaip dalyko specialistais, dalyvauja mokyklos veikloje – organizuoja savivaldos dienas, veda profesinio švietimo valandėles. Mokyklos tarybai vadovauja tėvų atstovas.

Mokykla atvira ir svetinga. Išorės vertintojų komanda pastebi, kad administracija, mokytojai nuoširdžiai ir pagarbiai bendrauja su svečiais, yra sukurta svečių priėmimo tvarka. Personalas darbuotojai mandagūs ir dėmesingi. Beveik visi mokiniai sveikinas, noriai kalba apie mokyklos gyvenimą, yra mandagūs ir paslaugūs. Mokykla, siekdama sukurti palankias sąlygas dialogui su tėvais, skatindama jų bendradarbiavimą bei pasitikėjimą, kryptingai vykdo tėvų informavimą: sukurta tėvų informavimo ir švietimo sistema, organizuojamos atvirų durų, tėvų savivaldos dienos. Tėvai teigia, kad mokykloje jie yra gerbiami, vertinama jų nuomonė. Tėvai susirinkimų metu svarsto veiklos programas, ugdymo planus, planuoja ir organizuoja šventes. Net 85,7 proc. apklaustų tėvų priaria teiginiui, kad tėvų susirinkimai įdomūs ir naudingi. Mokyklą remia darbuotojai, čia gyvenantys kraštiečiai, išeiviai bei dalis tėvų (perveda 2 proc. pajamų mokesčio lėšų).

Apibendrinusi stebėtų veiklų protokolus išorės vertintojų komanda nustatė, kad daugumoje (69,56 proc.) pamokų ar kitų užsiėmimų vyravo tinkamas ugdymui (-si) mikroklimatas (žr. 2 lentelę).

Santykių, tvarkos ir klasės valdymo apibendrintas vertinimas

2 lentelė

Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Prastai
21 veikla	27 veiklos	17 veiklų	4 veiklos
30,43 proc.	39,13 proc.	24,64 proc.	5,80 proc.

Daugumoje stebėtų pamokų vyravo pagarbus bendravimas, geri mokinių ir mokytojų tarpusavio santykiai, mokiniai laikėsi darbo tvarkos susitarimų. Ypač tai išsiskyrė stebėtose lietuvių k. (1a, 3, 5, 6, 7, 8 kl.), rusų k. (6, 11 kl.), anglų k. (5 kl.), istorijos (10a, 10b kl.), matematikos (5, 6 kl.), fizikos (7, 10b, 11 kl.), kūno kultūros (4a kl.) technologijų (9 kl.), chemijos (9 kl.), dailės (7, 4b kl.), geografijos (9 kl.), muzikos (7 kl.) pamokose bei jaunųjų geografo, dziudo, „Padėk sau“ būrelių užsiėmimuose. Pastebėtina, kad 2011 m. ir 2012 m. mokyklos veiklos plane numatytos priemonės, skirtos formuoti palankų mokymuisi mikroklimatą.

Mokyklos pažangos siekiai geri, o rodiklis „Mokymosi pasiekimų lūkesčiai“ vertinamas patenkinamai. Mokykloje sudaromos tinkamos sąlygos asmenybei formuotis ir tobulėti. Išorės vertintojų komanda iš pokalbių su mokiniais ir mokytojais, stebėtos veiklos bei dokumentų daro išvadą, kad ugdymas (-sis) organizuojamas atsižvelgiant į daugumos mokinių poreikius, kiekvienas besimokantis gali siekti geresnių rezultatų, ugdytis bendrąsias ir dalykines kompetencijas. Ugdymo plane konkrečiai suplanuota mokinių ir mokyklos poreikius atitinkanti pažintinė, kultūrinė, kūrybinė ir kt. veikla. Vidurinio ugdymo programos mokiniai sudaro individualų, ugdymo (-si) tikslus ir poreikius atitinkantį planą. Individualų mokymosi planą gali sudaryti ir mokiniai, kurie patiria sunkumus ar itin sėkmingai mokosi. Mokiniai turi pasiekimų aplankus, kuriuose renkama informacija apie savęs pažinimą ir mokymosi lūkesčius. Mokykloje sudarytos sąlygos daugumos mokinių saviraiškai neformaliojo švietimo būreliuose, akademinėje bei projektinėje veikloje, didelis dėmesys skiriamas sveikatingumo ugdymui, prevencinių programų įgyvendinimui. Pradinių klasių mokiniai dalyvavo prevenciniame konkurse „Teisingu keliu-3“, įgyvendino sveikatingumą skatinantį projektą „Augu sveikas ir stiprus“, organizuota estafečių popietė „Sportuoja visa šeima“, kurioje aktyviai dalyvavo ir mokinių tėvai. 6–7 klasių mokiniai dalyvavo Panevėžio rajono Visuomenės sveikatos rėmimo programos projekte „Tu gali būti kitoks“. Mokyklos ugdytiniai sėkmingai pasirodė dalykinėse rajono olimpiadose, geri jų sportiniai laimėjimai rajono ir šalies renginiuose.

Mokymosi pasiekimų lūkesčių nustatymas mokyklos plačiojo įsivertinimo ataskaitoje nurodomas kaip probleminė sritis. Mokytojų lūkesčiai mokinių pasiekimų atžvilgiu yra pozityvūs. 89,3 proc. mokinių, dalyvavusių STA tyrime, teigia, kad mokytojai tiki, jog kiekvienas mokinytis gali padaryti pažangą mokantis, 84,8 proc. tėvų tvirtina (STA), kad mokytojai vertina vaiko pastangas ir tiki jo sėkme. Pokalbiuose su mokytojais paaiškėjo, kad mokinių pastangos siekti aukštesnių rezultatų siejamos su gerais akademineis ir neformaliojo švietimo pasiekimais, sėkmingu stojimu į aukštąsias mokyklas. Pavieniai mokytojai ilgalaikiuose planuose numato mokinių bendrųjų gebėjimų ugdymą. Mokykla yra parengusi mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo nuostatus, kuriuose numatytas vertinimas bei įsivertinimas, tačiau tik dalyje (30,64 proc.) stebėtų pamokų mokytojai aptarė, analizavo mokymosi sėkmę, dauguma mokytojų mokinių pažangą stebėjo nesistemiškai, ne visų mokinių pažymių knygelėse įrašyta informacija apie pasiekimus. Mokinių pasiekimai fiksuojami pusmečių ir metinėse pažangumo suvestinėse, lyginami su ankstesniųjų metų rezultatais. Mokykloje kaupiami ir lyginami (daroma kiekybinė analizė) brandos egzaminų rezultatai. Tikėtina, kad atskirų mokinių pasiekimų analizavimas, rezultatų palyginimas su lūkesčiais ir pažangos fiksavimas skatintų mokinius siekti aukštesnio mokymosi lygmens.

Išorės vertintojų komanda iš pokalbių su bendruomene, dokumentų analizės daro išvadą, kad mokyklos kaip organizacijos pažangos siekis tinkamai formuoja ugdymo įstaigos tobulinimo kryptis. Numatydamą veiklos tikslus ir uždavinius mokyklos bendruomenė bendradarbiauja kolegialiai. Kasmet atliekamas veiklos įsivertinimas, kurio rekomendacijos dažnai panaudojamos veiklai planuoti. Visi mokytojai turi reikiamą kvalifikaciją darbui su informacinėmis technologijomis. Mokykla, siekdama tobulinti neformaliojo švietimo organizavimą, dalyvauja Švietimo mainų paramos fondo projekte „TAPK“, Britų tarybos vykdomame kūrybiškumo ir verslumo skatinimui skirtame projekte „KLIK“, Comenius Regio partnerystės su Turkija projekte „Smurto prevencija mokykloje“, yra BMT 1 projekto dalyvė (tinkliuko mokykla). Ugdymo įstaiga kaip besimokanti organizacija dalinasi gerąja darbo patirtimi ir mokosi: organizuotas seminaras mokytojams „Interaktyvios lentos ir kitų IT panaudojimas ugdymo (-si) procese“, konsultuoja

bendradarbiaujančias mokyklas veiklos įsivertinimo klausimais, domisi metodinio darbo organizavimu. Keturi mokyklos mokytojai vadovavo arba vadovauja rajono metodiniams būreliams.

Mokyklos tvarka vertinama labai gerai, išskyrus veiklos rodiklį „Darbo tvarka ir taisyklės“, kuris įvertintas gerai.

Išnagrinėjusi mokyklos dokumentus bei remdamasi stebėtų veiklų analize išorės vertintojų komanda daro išvadą, kad mokyklos bendruomenė kuria tinkamą emocinę ir socialinę aplinką. Mokyklos dirbantieji yra susipažinę su darbo tvarkos taisyklėmis. Mokinių elgesio taisyklės yra aiškos ir suprantamos, jos publikuojamos interneto svetainėje, įklijuotos į pažymių knygeles. Daugumoje (66,12 proc.) stebėtų pamokų darbo ir tvarkos taisyklės buvo aiškos, sudarė palankias sąlygas ugdymui (-si). Aktuali dienos informacija skelbiama I-ojo aukšto fojė, elektroninėje lentoje. Dauguma mokinių žino apie mokykloje vykdomą prevencinę veiklą. 66,9 proc. mokinių, dalyvavusių STA apklausoje, pritaria, kad mokyklos vykdoma veikla prieš alkoholio, narkotikų vartojimą yra paveiki, o 46,3 proc. mano, kad priemonės prieš rūkymą yra veiksmingos. 72,4 proc. tėvų, dalyvavusių STA apklausoje, teigia, jog mokykla daro viską, kad mokiniai nepradėtų gerti, rūkyti, vartoti narkotikus. Mokykloje įrengtos vaizdo kameros skatina mokinius laikytis bendravimo normų.

Visa mokyklos bendruomenė kuria palankų emocinį klimatą, yra susitarta dėl pageidaujamo elgesio skatinimo. Iš pokalbių su mokyklos bendruomene ir dokumentų analizės išorės vertintojų komanda konstatuoja, kad mokykloje sukurta savita pageidaujamo elgesio skatinimo sistema. Klasių vadovai rašo auklėtiniams padėkas pažymių knygelėse už gerą mokymąsi, aktyvų dalyvavimą mokyklos veikloje. Gerai besimokantiems mokiniams organizuojamos ekskursijos, jie apdovanojami padėkos raštais, skatinami premijomis: įsteigta Amerikos lietuvio, buvusio smilgiečio Petro Molio premija, skiriama už labai gerą lietuvių kalbos mokėjimą, gerą mokymąsi, krašto garsinimą (ja apdovanojami du mokiniai ir vienas mokytojas), R. V. Kriaučiūnų šeimos premija, mažoji Gabrielės Petkevičaitės-Bitės premija (skiriama mokiniams už kūrybą). Mokinių laimėjimai ir pasiekimai skelbiami mokyklos interneto svetainėje, muziejuje eksponuojamos už dalyvavimą įvairiuose renginiuose gautos mokytojų ir mokinių padėkos, mokykloje yra Garbės lenta. Motyvacijos stokojantys, neaktyvūs mokiniai skatinami dalyvauti neformaliojo švietimo būreliuose. Mokykloje netoleruojamas netinkamas elgesys. 83,38 proc. mokinių, dalyvavusių STA apklausoje, pritaria teiginiui „jeigu prasižengiu mokykloje, su manimi elgiamasi sąžiningai ir teisingai“, 73,8 proc. tėvų teigia, kad, jeigu vaikas prasižengia mokykloje, su juo elgiamasi sąžiningai ir teisingai. Mokinių elgesys veiksmingai koreguojamas, formuojamos pozityvios nuostatos pokalbiuose, kuriuose dalyvauja ir mokiniai, ir mokytojai, ir tėvai.

Mokykloje kuriama savita ir kryptinga mokymosi aplinka. Itin estetiškai tvarkoma aplinka prieš pastatą: skoningai suformuoti gėlynai, želdiniai, išdėstytos medžio skulptūros kuria jaukumą. Ugdymo įstaiga keletą metų laimėjo prizines vietas rajono mokyklų aplinkos apžiūros konkursuose. 89,9 proc. mokinių pritaria STA teiginiui, kad mokykla yra jauki ir tvarkinga. Mokymo aplinkos tikslingas naudojimas stebėtas 64,51 proc. pamokų. Mokykla šviesi, jos erdvės puošiamos gėlėmis, naudojamos tikslingai: numatytos vietos parodoms, svarbiai informacijai, renginiams organizuoti. Bendro naudojimo patalpos ir kabinetai tvarkingi, švarūs. Aptarnaujantis personalas aprūpintas darbo apranga, priemonėmis, moderniais bei patogiais patalpų valymo vežimėliais. Beveik visuose kabinetuose įrengtos kompiuterizuotos darbo vietos mokytojams, daugumoje – nauji baldai. Erdvi ir tvarkinga sporto salė. Nors biblioteka įsikūrusi ankštose patalpose, bet yra ir skaitykla, įrengtos keturios kompiuterizuotos darbo vietos su interneto prieiga. Čia gausu būtinų grožinės literatūros, žodynų, enciklopedijų ir kt. spaudinių. Mokiniai čia mokosi per laisvas pamokas, renka informaciją, gali pasinaudoti internetu. Yra įrengtas profesinio informavimo taškas (toliau – PIT). Bibliotekininkė konsultuoja mokinius karjeros planavimo klausimais. Bibliotekos fondais naudojasi ir mokytojai bei buvę mokyklos auklėtiniai, mokiniai gali parnešti knygų tėvams. Bibliotekoje ruošiami stendai atmintinoms datoms pažymėti, rašytojų jubiliejų minėjimai, yra stendas skirtas G. Petkevičaitėi Bitei.

Mokyklos ryšiai vertinami gerai, o rodiklis „Mokyklos vaidmuo vietos bendruomenėje“ – labai gerai.

Išorės vertintojų komanda pritaria mokyklos bendruomenės narių teiginiui, kad mokykla yra labai svarbi miestelio bendruomenės dalis. Mokiniai ir mokytojai (skaito pranešimus) dalyvauja valstybinių švenčių (Vasario 16-osios, Kovo 11-osios) minėjimuose. Mokykla organizuoja tradicinėmis tapusias Užgavėnių ir Sekminių šventes, dalyvaujama akcijose „Darom 2011“, „Maisto bankas“. Vykdydami labdaros ir paramos akcijas mokiniai prieš šv. Kalėdas aplankė ir pasveikino Sujetų bendruomenės vaikus, Gustonių skyriaus pradinukus bei Gustonių senelių namų globotinius. Miestelio bendruomenė kviečiama dalyvauti tradiciniuose mokyklos renginiuose – sporto šventėse, savivaldos dienose. Mokykla glaudžiai bendradarbiauja su kultūros centru: mokiniai groja centro kapeloje, lanko šokių būrelį. Etnografinėje miestelio sodyboje mokiniai susipažįsta su senąja kultūra. Mokyklos muziejus saugo ne tik mokyklos, bet ir miestelio istorinę atmintį.

Mokyklos partnerystė su kitomis institucijomis yra tikslinga: bendradarbiaujama ugdymo, kultūrinės-pažintinės veiklos organizavimo, pagalbos teikimo, profesinio informavimo klausimais. Palaikomi glaudūs ryšiai su G. Petkevičaitės-Bitės muziejumi Puziniškyje, dalyvaujama jo rengiamose edukacinėse programose. Vaiko gerovės komisija konsultuojasi su Panevėžio rajono PPT specialistais įvairiais specialiųjų poreikių mokinių ugdymo (-si) klausimais, į mokyklą atvyksta psichologas –konsultuoja mokinius ir jų tėvus. Bendradarbiaujama kvalifikacijos kėlimo klausimais ir dalijamasi gerąja darbo patirtimi su Naujamiesčio vidurine, Radviliškio r. Šeduvos paslaugų ir verslo mokyklomis. Siekdama supažindinti mokinius su darbo rinka, profesijų įvairove mokykla palaiko ryšius su KTU, Panevėžio kolegija, Vilniaus verslo kolegija, Panevėžio darbo birža, Priešgaisrine gelbėjimo tarnyba, policija ir kt. Su Turkijos Duzcės mokykla dvejus metus vykdytas bendras prevencijos projektas.

Ugdymo įstaiga tinkamai kuria savo įvaizdį, informuoja apie savo veiklą ir pasiekimus interneto svetainėje. Mokyklos simbolika naudojama įvairių renginių metu. Mokinių kūrybiniai darbai spausdinami rajono laikraštyje „Tėvynė“, įteikiami kaip atminimo dovanėlės mokyklos svečiams. Mokytojas Vitalijus Salogubovas 2011 m. nominuotas rajono Metų mokytoju.

Bendradarbiaudama su rašytojų sąjunga mokykla dalyvauja G. Petkevičaitės-Bitės premijos įteikimo renginiuose, organizuojami susitikimai su G. Petkevičaitės-Bitės premijos laureatais, mokyklos muziejuje yra saugoma laureatų garbės knyga. Palaikomi ryšiai su išėiviais kraštiečiais.

2. UGDYMAS IR MOKYMASIS

Ugdymas ir mokymasis Panevėžio r. Smilgių vidurinėje mokykloje vertinami gerai. Bendrasis ugdymo organizavimas vertinamas gerai, išskyrus pasirenkamas programas bei dalykų ryšius ir integraciją, kurie vertinami patenkinamai.

Ugdymo turinys planuojamas atsižvelgiant į atnaujintas Bendrąsias ugdymo programas, apima visas ugdomosios veiklos sritis. Ilgalaikiai planai orientuoti į Bendrosiose ugdymo programose keliamus tikslus. Visų dalykų mokytojų parengti planai aptariai metodinėse grupėse, derinami su pavaduotoja ugdymui. Metodinėje taryboje, metodinėse grupėse diskutuota, tartasi dėl ilgalaikio, trumpalaikio planavimo formų, metodų, sudėtinių dalių, tačiau pavieniai planai yra parengti vadovaujantis interneto erdvėje (www.pedagogika.lt) skelbiamais dalykų planais, neadaptuoti atsižvelgiant į konkrečios klasės kontekstą. Mokytojai ilgalaikius planus rengia individualiai (tarpusavyje nederina) vieniems metas, trumpalaikius – trims mėnesiams. Vertintojų komanda pastebi, kad siekiant aukštesnės planų ir ugdymo kokybės bei jų tarpusavio dermės tikslinga planus rengti konkrečiai klasei, įvertinus jos pasirengimo lygį, atsižvelgiant į klasės mokinių poreikius ir galimybes. Planuose nepakankamai dėmesio skiriama mokinių pasiekimų vertinimui – pateiktos tik bendros nuostatos, tačiau nenurodyti vertinimo būdai, formos, dažnumas – kaip ir kokie pasiekimai bus matuojami ir vertinami. Manytina, kad diagnostinio vertinimo planavimas būtų naudingas ugdymo vientisumui ir nuoseklumui užtikrinti. Dalis mokytojų esant poreikiui mokymo proceso metu planus koreguoja. Dalyje planų yra numatytos rezervinės

pamokos, skirtos grįžimui prie neišmuktų dalykų. Ugdymo turinio diferencijavimas tikslingai suplanuotas kūno kultūros ilgalaikiame plane. Šiuo aspektu išsiskiria muzikos (numatytos integruotos pamokos, pakankamai konkreti integracija su kitais dalykais), gamtos ir žmogaus, biologijos (nurodoma prevencinių programų integracija) ilgalaikiai planai.

Mokyklos pradinio bei pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų ugdymo planus (toliau – MUP) parengė ugdymo planų rengimo grupė, vadovaudamasi 2011–2013 metų Bendraisiais ugdymo planais (toliau – BUP). Parengti du atskiri planai pradiniam ir bendrajam ugdymui organizuoti. MUP buvo pristatyti Mokyklos tarybos posėdyje bei suderinti su steigėju. Plano bendrosiose ugdymo proceso aprašymo dalyse fiksuoti mokyklos susitarimai dėl ugdymo organizavimo tvarkos. Dalis susitarimų yra aiškūs, konkretūs, žinomi mokiniams, tėvams (globėjams), tačiau dalis MUP punktų yra abstraktūs, jiems stinga aiškumo, pvz., MUP 15.1. punkte aprašomi klasių dalijimo į grupes ir mobilių grupių sudarymo principai, nurodyta (15.1.3.), kad lietuvių kalbos mokymui klasės dalijamos į grupes, tačiau neaišku, apie kurias konkrečiai klases kalbama, kodėl priimtas toks sprendimas. MUP 30 punkto papunkčiuose išvardintos integruojamos programos, tačiau nenurodoma, į kurių konkrečiai dalykų turinį jos integruojamos, todėl nesudarytos galimybės kryptingam mokytojų veiklos planavimui (daugelio dalykų ilgalaikiuose planuose programų integravimas nenumatytas), be to, neaišku, kaip šių programų įgyvendinimą stebės dalykus kuruojantys vadovai ir kaip bus vertinamas MUP įgyvendinimas.

Mokykloje mokymas yra organizuojamas pusmečiais. Ugdymo turinio įgyvendinimą reglamentuoja mokyklos direktoriaus įsakymais patvirtinti pamokų ir neformaliojo švietimo tvarkaraščiai. 1–11 klasių mokinių tvarkaraščiai parengti laikantis ugdymo proceso higienos reikalavimų, tačiau 1 mokinė, besimokanti pagal pritaikytą programą, turi 4 „langus“ per savaitę, dalis 12 kl. mokinių neturi pirmųjų dviejų pamokų. Mokinių teigimu, laisvas pamokas jie išnaudoja darbui skaitykloje, bibliotekoje, poilsiui. Dalies tvarkaraščio problemų sudėtinga išvengti dėl objektyvių priežasčių: mokytojų, dirbančių ne vienoje mokykloje, ar dirbančių visuose centruose ir mokančių po 2–3 dalykus. Kaip paaiškėjo iš pokalbių su mokytojais, sudarant pamokų tvarkaraštį, atsižvelgiama į mokytojų, dirbančių kitose ugdymo įstaigose, galimybes.

Dalykų integracija daugeliu atvejų ilgalaikiuose planuose planuojama formaliai, tik išvardijant susijusius dalykus. Dalykų ryšiai, įvairių dalykų mokytojų bendradarbiavimas geriausiai atsiskleidžia organizuojant mokyklos renginius, vykdant projektus, akcijas, įgyvendinant prevencines programas. Pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų ugdymo plane 8 klasėms numatytas informacinių technologijų integravimas į kitų dalykų pamokas, tačiau nenurodyta, ar tai mokytojo konsultacijos iki pamokos, ar tam tikro dalyko pamokoje dirba du mokytojai (vienas iš jų – informacinių technologijų). MUP aiškiai ir konkrečiai reglamentuoja žmogaus saugos, priešgaisrinės saugos mokymą 11 ir 12 klasėse. Tikslingi, tačiau pavieniai ir epizodiški tarpdalykiniai ryšiai stebėti 6 kl. rusų kalbos (su istorija, daile), 1b kl. kūno kultūros (su lietuvių kalba), 12 (B kursas) kl. informacinių technologijų (su matematika), 6 kl. dailės (su muzika) pamokose. Daugelyje pamokų neišnaudotos galimybės taikyti tarpdalykinius ryšius, skirti integruotas užduotis, kas, tikėtina, stiprintų mokinių motyvaciją bei mažintų mokymosi krūvį. Vertintojų komanda pastebi, kad mokyklai būtų tikslinga integruoti susijusius dalykus, derinti jų programas laiko, turinio, apimties atžvilgiu.

2011–2012 m. m. MUP rodo, kad 6 klasių mokiniams siūloma rinktis antrąją užsienio kalbą iš rusų, anglų ar prancūzų kalbų. Mokykla atlieka mokinių apklausas bei siūlo pasirenkamuosius (nurodytos MUP 16.1. punkte) ar dalykų modulių programas, tačiau dauguma mokinių pasirinko tik dvi programas – ekonomikos (11 kl.) ir lietuvių kalbos modulio (10 kl.). Iš pokalbių su mokyklos mokiniais bei atlikus individualių mokinių tvarkaraščių analizę matyti, kad pavieniai mokiniai kai kurių pasirinktų dalykų mokosi savarankiškai. Iš MUP analizės ir pokalbių su mokiniais išsiaiškinta, kad mokiniai turi ribotas galimybes pasirinkti modulių programas, todėl vertintojai daro prielaidą, kad mokinių mokymosi poreikių tyrimai ir jų analizė bei kryptinga profesinio informavimo taško veikla leistų mokiniams tikslingiau įvertinti savo mokymosi poreikius ir gilinti dalykų, kurių reikės tolimesniam mokymuisi, žinių gilinimui.

Mokykloje yra sudarytos geros sąlygos mokinių saviraiškai bei saviugdai. Neformaliajam švietimui skirtas valandas mokykla panaudoja pagal paskirtį, pagal galimybes tenkindama mokinių poreikius. Mokinių neformaliojo švietimo poreikių duomenys renkami pavasarį, valandos skiriamos atsižvelgiant į veiklas pasirinkusių mokinių skaičių. Iš pokalbių su mokinių tėvais (globėjais) paaiškėjo, kad dauguma jų patenkinti neformaliojo švietimo pasiūla, ypač mokinių vertinami yra aviamodeliavimo, imtynių, „Padėk sau ir kitiems“ užsiėmimai, kurių dalyviai yra pasiekę aukštų laimėjimų šalyje, dalyvauja projektinėse veiklose. Būrelių pasiūla yra įvairiapusė, tenkinanti mokinių meninių, sportinių, akademinų (socialinės krypties), profesinių gebėjimų ugdymosi poreikius. Pažymėtina tai, kad mokykla siekia sudaryti sąlygas visiems mokiniams lankyti bent vieną neformaliojo švietimo užsiėmimą derindama pamokų tvarkaraščius bei planuodama mokinių pavėžėjimo iš mokyklos laiką (penktadieniais visoms klasėms suplanuotos penkios pamokos, šeštoji pamoka siūloma neformaliajam švietimui). Dalis mokinių lanko po 2–3 neformaliojo švietimo užsiėmimus. STA duomenimis, 86,6 proc. mokinių teigia, kad mokykloje yra daug įdomių būrelių ir kitų užsiėmimų. Šiam teiginiui daugiau pritaria 5 kl., mažiau – 10 kl. mokiniai. Mokinių tėvai neformalųjį švietimą vertina kiek prasčiau – 77,4 proc. jų teigia, kad vaikas po pamokų mokykloje randa užtektinai įdomios veiklos ir užsiėmimų. Stebėtuose penkiuose neformaliojo švietimo užsiėmimuose dalyvavo nuo 3 iki 14 mokinių. Apibendrintas užsiėmimų vertinimas pateiktas 3 lentelėje.

Stebėtų neformaliojo švietimo užsiėmimų apibendrintas vertinimas

3 lentelė

Vertinamas užsiėmimo aspektas	Planavimas ir organizavimas	Mokymas	Mokymasis	Pagalba mokiniui	Vertinimas	Santykiai, tvarka, valdymas	Mokymosi aplinka	Pasiekimai
Vertinimo vidurkis*	3,4	3,4	3,4	3	3,2	3,6	2,8	3

Daugeliu atvejų mokiniai noriai dalyvavo stebėtų užsiėmimų veiklose, atsakingai atliko užduotis, patys jas inicijavo, kūrė žaidybines situacijas. Veiklų planavimas, mokymas, mokymasis, vertinimas užsiėmimų metu vertinti gerai, geriausiai įvertinti tarpusavio santykiai. Neformaliojo švietimo užsiėmimų vertinimai yra aukštesni už pamokų vertinimo rezultatus.¹

Pamokos organizavimas vertinamas patenkinamai. Apibendrinti 69 stebėtų veiklų, įskaitant pamokas, klasių valandėles ir neformaliojo ugdymo užsiėmimus, vertinimo rezultatai rodo, kad kiek daugiau nei pusėje (36 pamokos, t.y. 52,2 proc.) minėtų veiklų planavimo ir organizavimo kokybė buvo įvertinta gerai arba labai gerai (žiūr. 4 lentelę).

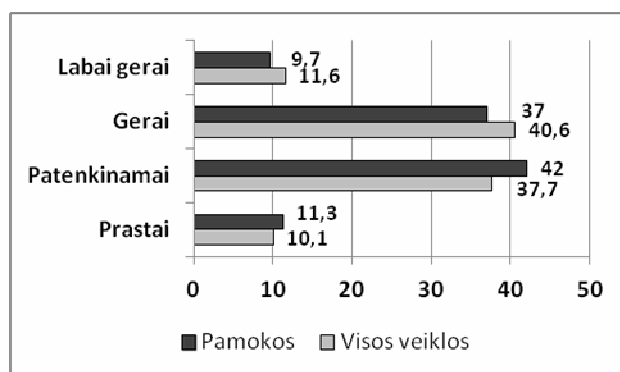
Veiklos planavimo ir organizavimo kokybės vertinimai

4 lentelė

Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Prastai
8 veiklos 11,6 proc.	28 veiklos 40,6 proc.	26 veiklos 37,7 proc.	7 veiklos 10,1 proc.

Išsami veiklų vertinimo duomenų analizė leidžia pamokas išskirti iš bendro vertinimo konteksto. 1-ame paveiksle pateikti duomenų analizės rezultatai pagrindžia vertintojų įžvalgą dėl pamokų planavimo ir organizavimo kokybės (duomenys pateikti procentine išraiška).

¹ *Vertinimo skalė – nuo N iki 4

1 pav. Pamokų planavimo ir organizavimo kokybė bendrame veiklų vertinimo kontekste

Vertinimo metu nustatyta, kad mokymas pamokose planuotas atsižvelgiant į pamokos temą. Pamokos planavimas kaip privalumas buvo paminėtas 7 kl. muzikos, 2/3/4 kl. (skyrius), 8 kl. lietuvių k., 1b kl. kūno kultūros, 9 kl. geografijos pamokų stebėjimo protokoluose. Daugelyje pamokų mokytojai formulavo mokymo (-si) uždavinį, dažniausiai skelbė jį žodžiu arba užrašė lentoje. Tačiau tik mažesnėje dalyje pamokų mokymo (-si) uždavinys buvo suformuluotas nepriekaištingai ar bent jau tinkamai, t. y.: uždavinys orientuotas į pamatuojamą mokinių veiklos rezultatą, jame nusakyti aiškūs, konkretūs mokymosi sėkmės kriterijai. Būtent tai užfiksuota 1b kl. kūno kult., 8 kl. technologijų, 10b kl. istorijos, 5 kl. gamtos ir žmogaus, 9, 12 kl. chemijos, 10b kl. fizikos, 3, 8, 10a ir 10b kl. lietuvių k., 5 kl. anglų k., 9 kl. geografijos, 7 kl. matematikos pamokose. Pavienėse stebėtose pamokose uždaviniai neskelbti arba jų formulavimas buvo sunkiai suprantamas mokiniams. Daugumos pamokų uždaviniai orientuoti į veiklą, bet nepamatuojami –numatyti vertinimo kriterijai. Išsamios mokymosi uždavinių kokybinės analizės rezultatai pateikti 5 lentelėje.

Mokymosi uždavinių kokybinės analizės rezultatai

5 lentelė

Į pamatuojamą mokinių veiklos rezultatą orientuoti mokymosi uždaviniai
„...duotam dainos fragmentui sukurs 3 balsų ritminį pratimą su 4 taktų įžanga...“, „...mokės nubrėžti glaudžiamuoju lėšiu gaunamą atvaizdą ir jį apibūdins 3 žodžiais“, „modeliuodami stemplės ir skrandžio veiklą, <i>eilės tvarka</i> nurodys virškinimo organus...“
Mokymosi uždaviniai, suteikiantys galimybių individualizuoti mokymą (-si)
„...mokiniai išvardins 4–5 pavojingus rizikos veiksnius <...> ir užrašys kiekvienam rizikos atvejui po 2–3 saugos priemones“, „...teisingai suskirstys į 4 klases rinkinio medžiagas, atliks 1 mainų reakciją ir padarys bent 3 išvadas iš 6“, „... mokiniai suformuluos sakinio apibrėžimą (pateikdami 2–3 požymius), ras veiksnius ir pasakys, kuo jie išreikšti...“, „mokiniai <...> parengia ir pristato 1–3 komunistinės sistemos valstybių problemas ir lokalizuoja jas kontūriniame žemėlapyje“, „remdamiesi esamojo laiko veiksmožodžio asmenavimu pavyzdžiu teisingai išsmenuos 2–3 esam. l. veiksmožodžius“, „...teisingai parinks 5–6 vietas prielinksnius iš 9“, „...suras 3–4 esminius klimato skirtumus Lietuvoje“
Mokymosi uždaviniuose nusakyti kiekybiniai vertinimo kriterijai
„įvardins 2–5 orkestrų rūšis, 2–5 ansamblių grupes, 3–7 instrumentus“, „gebės nustatyti ir įvardinti 1–3 orkestrus, 1–3 ansamblius, 1–4 instrumentus“, „kiekvienas mokinys parašys mažiausiai 4 emocijas“, „nusakys kelią mažiausiai 4 sakiniais“
Mokymosi uždaviniuose nusakyti maksimalūs vertinimo kriterijai, mažinantys galimybes sėkmę patirti kiekvienam
„...teisingai 8 mįslėse pabrauks vietininko linksnio daiktavardžius“, „...gebės išspręsti 4 tekstinius uždavinius ir taisyklingai užrašyti sprendimą bei atsakymą“, „...parašys 6 sakinius teisingai, vartojant causative formą“
Mokymosi uždaviniuose nusakyti neišmatuojami vertinimo kriterijai
„ <i>raiškus</i> pasakėčios <...> skaitymas, <...> bandymas pasiekti <i>reikiamą</i> intonaciją“, „dirba

kruopščiai ir nuosekliai prisilaikydami darbo saugos taisyklių, nuoširdžiai dalindamiesi priemonėmis“; „...savitai nupieš pasirinkto personažo kaukę“, „...išsamiai papasakos apie savo draugą“, „...išvardins svarbiausius Kinijos visuomenės išradimus, kultūros laimėjimus ir nurodys laimėjimus, kuriais naudojasi pasaulio visuomenė“

I veiklą orientuoti mokymosi uždaviniai (vertinimo kriterijai nenusakyti)

„...diskutuos, išsakys savo nuomonę ir paaiškins kokią draugystę galima vadinti tikra“, „susipažinti su dirbtuvių tvarkos taisyklėmis, saugos reikalavimais, pažinti pavojingus rizikos veiksnius <...> ir pateikti saugos priemonės rizikai sumažinti“, „...žinos loginių funkcijų paskirtį; sprendžiant įvairius uždavinius formulėse taikys loginę funkciją *if*“, „...įžymių žmonių mintimis gebės trumpai pasisakyti pamokos tema“, „...kurs bendravimo gyvai ir internetu taisykles, <...> iš video siužeto pasimokys, kaip pradėti bendrauti“, „susipažins su mechaninės bangos apibūdinančiais dydžiais: bangos ilgiu, sklidimo greičiu...“, „...sugalvos tam tikro istorijos tipo knygos pavadinimą ir trumpą aprašymą...“, „pasakyti savo nuomonę apie tekste aprašomą močiutės mirtį...“, „...suras žirgo, jojiko aprašymą, <...> sukurs žirgo aprašymą“, „...ugdyti greitumą, vikrumą, koordinaciją, motoriką, lankstumą“, „ras veiksmožodžius, paskys jų laiką, gebės paaiškinti esamojo laiko veiksmožodžių galūnių rašybą“, „išklausę aiškinimą, atlikę mankštos pratimus, tobulins kliūčių įveikimo būdus, ugdytis fizinius gebėjimus varydami, perduodami kamuoli“

I mokytojo veiklą orientuoti mokymosi uždaviniai

„Išaiškinti, kaip pagaminti termometrą ir išmokyti juo matuoti temperatūrą“

Dalyje pamokų formuluoti per menkus mokymosi pasiekimų lūkesčius išreiškiantys mokymosi uždaviniai, pvz.: „...susipažins su neigiamaisiais, sveikaisiais skaičiais, išmoks juos perskaityti, užrašyti ir teisingai atliks 5 iš 8 pratimų“, „remdamiesi mokomąja medžiaga ir asmenine patirtimi ras 4 iš 6 svetimybes sakiniuose ir jas teisingai ištaisys“, „...tinkamai sudės skyrybos ženklus 4 iš 5 sakinių“, „...išsamiai atsakys į 4 iš 5 klausimų, pakomentuos nupieštas iliustracijas“ ir pan. Tokio pobūdžio uždaviniai nepakankamai skatina mokinius siekti aukščiausio mokymosi rezultato (atlikus teisingai nurodytus 5 pratimus, nebėra stimulo teisingai atlikti ir likusius 3).

Pamokos planavimas darė tiesioginę įtaką pamokos struktūros kokybei. Dalyje pamokų stebėta gera struktūra: įvadinė pamokos dalis tikslingai išnaudota mokymosi veiklos planavimui, mokymosi motyvacijos sužadimui (lietuvių k. 1b kl.), mokymo turinio aktualizavimui (kūno kult. 1a kl.), mokymosi veiklos tikslingai organizuotos praktiniam žinių pritaikymui (matematika 3 kl., chemija 12 kl.), organizuotas tikslingas, grįžtamąją informaciją teikiantis pamokos apibendrinimas (lietuvių k. 8 kl.). Tačiau dalyje pamokų mokymo turinys, metodai bei parinktos mokymo priemonės nepakankamai derėjo su mokymo (-si) uždaviniu, daugeliu atveju gale pamokos nebuvo pamatuoti kiekvieno mokinio pasiekimai. Pastebėta atvejų, kai neracionaliai naudotas mokymui (-si) skirtas laikas: didžiąją pamokos dalį vyko veikla, nesusijusi su pamokos uždaviniu, o pamokos apibendrinimas, mokinių pasiekimų ir pažangos aptarimas/matavimas organizuotas jau pertraukos metu.

Klasės valdymas vertinamas gerai. Stebėtose pamokose užfiksuoti tik pavieniai netinkamo mokinių elgesio atvejai, trukdę organizuoti ugdymo procesą. Daugumoje stebėtų pamokų vyravo tvarka, mokytojo reikalavimai buvo aiškūs ir suprantami mokiniams, tarpusavio santykiai – draugiški ir pagarbūs.

Mokymas yra geras. Atskiri pastarosios veiklos rodikliai – „Išmokymo stebėjimas“ bei „Mokymo nuostatos ir būdai“ – išsiskiria iš bendro konteksto ir yra vertinami patenkinamai. Apibendrinti mokymo kokybės vertinimo duomenys pateikti 6-oje lentelėje.

Mokymo kokybės vertinimai

6 lentelė

Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Prastai
10 pamokų 14,5 proc.	31 pamoka 45 proc.	25 pamokos 36,2 proc.	3 pamokos 4,3 proc.

Vertinimo metu pastebėta, kad dalyje pamokų veiksmingai skatintos ir palaikytos mokinių iniciatyvos (lietuvių k. 1b kl., 2/3/4 kl. (skyrius), chemija 9 kl.), skatintas mokinių kūrybiškumas (muzika 12 kl.) bei kritinis mąstymas (fizika 8 kl.), mokymo (-si) veiklos orientuotos į skirtingus mokymosi stilius (gamta ir žmogus 5kl., fizika 7kl., 10b kl., lietuvių k. 6 kl., istorija 10a kl.), kryptingai tobulinta mokėjimo mokytis kompetencija (matematika 2 kl., lietuvių k. 6 kl., 7 kl., istorija 8 kl., klasės valandėlė 10a kl.). Daugeliu atvejų mokytojų aiškinimas buvo suprantamas mokiniams, kas leido sėkmingai siekti pamokos uždavinio įgyvendinimo (lietuvių k. 3 kl., 2/3/4 kl. (skyrius), matematika 3 kl., chemija 9 kl. ir kt.). Dalyje pamokų stebėtas konstruktyvus, tikslingas dialogas tiek su visa klase, tiek su mokinių grupėmis ar pavieniais mokiniais (dailė 7 kl., muzika 6 kl. ir kt.). Ugdomo turinys dažniausiai aktualizuotas siejant jį su artimiausia aplinka (kūno kult. 1a kl., matematika 3 kl., fizika 7 kl., jaunųjų chemikų būrelis 8 kl. ir kt.), gyvenimiška mokinių patirtimi (lietuvių k. 1b, 2/3/4 kl. (skyrius), 6 kl., tikyba 8 kl., muzika 12 kl., neformaliojo ugdymo užsiėmimas „Padėk sau ir kitiems“ 7–8 kl. ir kt.) bei turimomis mokinių žiniomis (matematika 3 kl., lietuvių k. 5 kl. ir kt.). Daugumoje pamokų užduoti namų darbai derėjo su mokymosi uždaviniu, buvo susieti su veikla pamokoje ar mokinio gyvenamąja aplinka. Pavienėse pamokose (lietuvių k. 2/3/4 kl. (skyrius), 6 kl., matematika 6 kl., technologijos 8 kl., chemija 9 kl.) skirtos diferencijuotos namų darbų užduotys, atsižvelgiant į mokinių gebėjimus bei mokymosi pasiekimus pamokoje. Dažniausiai taikyti neišskirtiniai išmokymo stebėjimo būdai: frontalus klausinėjimas, veiklos stebėjimas, individuali apklausa.

Didelėje dalyje pamokų stebėjimo protokolų buvo užfiksuoti vertintojų pastebėjimai dėl nepakankamo mokinių aktyvumo mokantis. Išsami minėtų protokolų analizė rodo, kad pastarąją problemą lėmė klasikine pedagogine paradigma grįstas mokymas, t. y. verbalinių mokymo metodų taikymas, mokytojo dominavimas pamokoje, mokymosi bendradarbiaujant metodų stoka. Mokinių aktyvumas mokantis kaip tobulintinas veiklos aspektas paminėtas daugiau nei ketvirtadalyje stebėtų pamokų (27,5 proc.). Tikėtina, kad šiuo metu mokykloje mokinių aktyvumas mokantis yra traktuojamas kaip mokymosi motyvacijos rodiklis. Pastarąją išvalgą patvirtina mokyklos veiklos kokybės įsivertinimo išvados, kuriose teigiama, kad vienas iš mokyklos veiklos trūkumų yra nepakankamai aukšta mokinių mokymosi motyvacija ir tai yra mažiausiai kintantis veiklos rodiklis per 3 pastaruosius metus. Čia verta pabrėžti, jog Lietuvos ir pasaulio edukologų fundamentiniai ir taikomieji tyrimai mokymosi motyvacijos klausimais pagrindžia nuostatą, kad pozityvios mokinių mokymosi motyvacijos žadinimas yra vienas esminių veiksmingo mokymosi siekiančio mokytojo uždavinių. Mokymosi motyvacija gali būti stiprinama padedant mokiniui suvokti jo veiklos prasmingumą, plėtojant bendradarbiavimo atmosferą pamokoje, vertinumu suteikiant grįžtamąją informaciją apie stipriąsias ir silpnąsias mokinio veiklos puses, įtraukiant mokinį į aktyvią mokymosi veiklą. Mokymosi motyvacija traktuotina kaip mokytojo veiklos pasekmė. Tai leidžia daryti išvadą, kad aktyvų mokymąsi skatinančių ugdymo metodų taikymas yra vienas tobulintinų mokyklos veiklos aspektų. Mokykla teisingai suvokia, kad „*dabartinė mokyklos veikla nedidina mokinių atsakomybės už savo mokymąsi, nepakankamai kelia pasitikėjimą savo jėgomis, norą mokytis*“ (2010–2011 m. m. mokyklos veiklos kokybės įsivertinimo išvados). Tikėtina, kad mokyklos nuostata prioritetiškai tobulinti pastarąją veiklos aspektą paskatins mokytojus atsisakyti tradicinio požiūrio į pamoką ir, organizuojant mokymo (-si) veiklas, remtis sąveikos ar/ir mokymosi pedagoginės paradigmos idėjomis. Verta paminėti, kad mokykla turi galimybių tobulinti šią veiklą panaudojant įstaigos vidaus resursus, t. y. remiantis savų mokytojų gerąja patirtimi. Vertinimo metu stebėtos pamokos, kuriose taikyti tinkami mokymo (-si) metodai, tokie kaip žaidimas, „minčių lietus“, „vėrinys“ (kūno kult. 4a kl., lietuvių k. 1a kl., 1b kl., 2/3/4 kl. (skyrius), matematika 2 kl.), mokymasis bendradarbiaujant (istorija 8 kl., 10a kl., matematika 3 kl., etika 8 kl., muzika 12 kl.) skatino mokinių aktyvumą, palaikė mokymosi motyvaciją, lėmė sąmoningą mokinių mokymąsi.

Daugeliu atvejų mokiniai noriai dalyvavo stebėtų užsiėmimų veiklose, atsakingai atliko užduotis, patys jas inicijavo, kūrė žaidybines situacijas. Veiklų planavimas, mokymas, mokymasis, vertinimas užsiėmimų metu vertinti gerai, geriausiai įvertinti tarpusavio santykiai. Neformaliojo švietimo užsiėmimų vertinimai yra aukštesni už pamokų vertinimo rezultatus.

Mokymosi kokybė vertinama patenkinamai, tačiau mokinių mokymosi motyvacija yra gera.

Mokymosi kokybės, fiksuotos 62 pamokose, apibendrintas vertinimas pateiktas 7 lentelėje.

Mokymosi kokybės vertinimas pamokose

7 lentelė

Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Prastai
7 pamokos, 11,3 proc.	29 pamokos, 46,8 proc.	24 pamokos, 38,7 proc.	2 pamokos, 3,2 proc.

Išorės vertintojai fiksavo, kad stebėtose pamokose dauguma mokinių buvo motyvuoti – aktyviai įsitraukė į pokalbį su mokytoju, dalyvavo aiškinantis naują temą, atsakinėdami pritaikė anksčiau įgytas žinias, pasitikėjo savimi, siekė pažangos. Tai vertintojai pastebėjo 1a, 3 ir 2–4 kl. lietuvių kalbos, 3, 5 ir 6 kl. matematikos, 7 kl. muzikos, dailės, 4b kl. dailės technologijų, 9 kl. chemijos, 1b ir 4a kl. kūno kultūros pamokose, kur mokytojai stengėsi kurti patrauklią mokymosi aplinką ir palaikyti bei stiprinti mokinių mokymosi motyvą, dažniausiai užduotis siejo su mokinių turimomis žiniomis ir jų gyvenimiška patirtimi.

Mokinių lankomumas neblogas. Tai patvirtina ir mokyklos vykdoma lankomumo apskaitos tvarka. Kiekvieną dieną atsakingi už lankomumą mokiniai informuoja klasės vadovą apie neatvykusius į pamokas mokinius. Socialinė pedagogė kas savaitę renka lankomumo ataskaitas, analizuoja nelankymo priežastis. Klasių vadovai kiekvieną mėnesį atsiskaito direktoriaus pavaduotojui ugdymui. Vaiko gerovės komisija svarsto mokyklą nelankančius mokinius dalyvaujant jų tėvams, daromi reidai į praleidinėjančiųjų pamokas namus. Esant būtinybei, į pagalbą pasitelkiami seniūnijos ir rajono policijos komisariato darbuotojai. Šios priemonės pasiteisino, nes mokykla per trejus metus neturi nei vieno mokyklos nelankančio mokinio. Taip pat lyginant 2009–2010 m. m. ir 2010–2011 m. m. lankomumo duomenis, pamokų, praleistų 1 mokiniui be pateisinamos priežasties, skaičius sumažėjo. Išorės vertinimo metu lankomumas buvo patenkinamas, tačiau tokį lankomumą lėmė žema oro temperatūra – mokiniams buvo galima neiti į mokyklą. Vertintojų komanda užfiksavo, kad pamokose nedalyvavo 33,7 proc. mokinių (vidutiniškai 5 mokiniai vienoje pamokoje).

Iš pateiktos 7 lentelės duomenų matyti, kad dalis (58,1 proc.) mokinių gebėjo mokytis: turėjo pakankamus savarankiško darbo įgūdžius, atidžiai klausėsi mokytojų, kėlė rankas ir nebijojo klausti, buvo atsakingi už savo mokymąsi, gebėjo tinkamai įsivertinti savo veiklą, įvardinti sėkmes ir sunkumus. Pagirtinas konstruktyvus mokymasis, mokinių mokėjimo mokytis kompetencijos ugdymas buvo užfiksuotas 6 kl. lietuvių kalbos, 8 kl. istorijos, 7 kl. muzikos, 11 kl. fizikos, 9 kl. žmogaus saugos pamokose. Tačiau dalyje pamokų mokiniai nepakankamai skatinti, jiems prireikė nuolatinio mokytojo raginimo įsitraukti į veiklą pamokoje.

Mokinių bendradarbiavimas mokymo (-si) procese yra vidutiniškas. Nors 38 proc. pamokų buvo pastebėti mokinių bendradarbiavimo atvejai, tačiau efektyvus bendradarbiavimas vyko tik dalyje šių stebėtų pamokų. Tinkamas ir veiksmingas mokymosi bendradarbiaujant ir pagalbos kitiems teikimo įgūdžių formavimas užfiksuotas 10a kl. istorijos, 8 kl. technologijų, 7 kl. muzikos, 9 kl. geografijos, 10b kl. matematikos pamokose. Stebėtų pamokų duomenų analizė leidžia daryti išvadą, kad mokiniai dažnai mokosi individualiai, jiems nepakankamai sudaromos sąlygos bendradarbiauti, ieškoti su klasės draugais bendrų sprendimų. Tokiu būdu nepakankamai skatinama mokinių atsakomybė už savo mokymąsi, iniciatyvos ir kūrybiškumo raiška. Per pamokas taikant įvairesnius, ypač aktyviuosius mokymo metodus, mokiniai tobulintų mokymosi bendradarbiaujant kompetencijas, ugdytųsi socialinius gebėjimus, gerėtų jų mokymosi rezultatai.

Mokymo ir mokymosi diferencijavimas vertinamas patenkinamai.

Iš pokalbio su mokyklos Metodine taryba, Vaiko gerovės komisija, mokiniais, išanalizavusi mokyklos dokumentus išorės vertintojų komanda daro išvadą, kad mokymosi poreikių nustatymas nesisteminas. Dalis mokytojų pamokose stengiasi individualiai išsiaiškinti mokinių mokymosi poreikius, organizuoja individualius pokalbius su mokiniais ir tėvais. Jeigu mokiniai paprašo, mokytojai po pamokų organizuoja individualias konsultacijas. STA duomenimis, 94 procentų apklaustųjų mokinių pritaria teiginiui „jeigu nesuprantu temos, visuomet galiu klausti mokytojų, nueiti į konsultacijas“. Mokykloje rengiamos pasirenkamųjų dalykų ir modulių programos – 11

klasės mokiniams siūlomi 6 moduliai ir 5 pasirenkamieji dalykai, 9–10 klasių mokiniams – 5 moduliai. Tai, kad 11 klasės mokiniai pasirinko tik ekonomikos pasirenkamąjį dalyką, 10 kl. – tik lietuvių k. modulį, leidžia daryti prielaidą, jog pasiūlos įvairovė nepakankamai susijusi su mokinių poreikiais.

Remdamasi STA duomenimis, jog 67,1 proc. apklausoje dalyvavusių mokinių pritaria teiginiui, kad pamokose mokytojai dažnai duoda skirtingas užduotis gerai besimokantiems ir silpniesiems mokiniams, 77,7 proc. mokinių teigia, kad suspėja padaryti viską, ką mokytojas liepia, bei stebėtų pamokų analize išorės vertintojai daro išvadą, kad mokymosi veiklos diferencijavimas mokykloje priimtinas. Vizito metu tinkamo ugdymo (-si) diferencijavimo ir individualizavimo pavyzdžiai pastebėti 27,41 proc. pamokų (lietuvių k. 1b, 6, 8 kl., matematikos 3, 5, 7 kl., istorijos 8, 10b kl., chemijos 12 kl, anglų k. 10b kl., prancūzų k. 7 kl., geografijos 9 kl., biologijos 9 kl., gamtos 5 kl., muzikos 7 kl., informacinių technologijų 12 kl. (B kursas), dailės ir technologijų 3–4 kl.) Pavienėse pamokose (lietuvių k. 7 kl., matematikos 7 kl., prancūzų k., 11 kl., rusų k. 6 kl., anglų k. 10b kl.) mokytojai skyrė diferencijuotus namų darbus, atsižvelgė į mokinių gebėjimus ar poreikius. Tačiau daugumoje stebėtų pamokų dirbta su visa klase, neišnaudotos gabių mokinių galimybės. Jei veikla pamokoje nuolat būtų orientuojama į mokinių individualius gebėjimus, akcentuojama asmeninė pažanga, tikėtina, stiprėtų mokymosi motyvacija, būtų sudarytos sąlygos kiekvienam besimokančiajam siekti aukštesnio pasiekimų lygmens.

Vertinimas ugdant yra vidutiniškas. Vieno šios temos rodiklį – vertinimas kaip informavimas – kokybė yra gera.

Vertinant mokinių pažangą ir pasiekimus ugdymo procese vadovaujamasi 2010 m. mokyklos direktoriaus patvirtintais Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo nuostatais, kurie parengti remiantis Bendrosiomis programomis ir Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo samprata (patvirtinta LR švietimo ir mokslo ministro 2004 m.). Pokalbiai su mokytojais parodė, kad mokykloje vyrauja nuostata, jog vertinimo tikslas – mokinių motyvacijos ir pasiekimų rezultatų pažanga. Laikydami pastarosios nuostatos, dauguma mokytojų nuolat stebi savo mokinių mokymosi procesą, tačiau, kaip jau buvo minėta analizuojant mokymosi veiklos diferencijavimą, tik dalis mokytojų gerai žino savo mokinių ugdymosi poreikius. Didžioji dalis mokytojų siekia pastebėti, kaip mokiniams sekasi įgyvendinti mokymosi uždavinius pamokoje, tačiau nepakankamai tinkamai suformuluoti mokymosi uždaviniai, nenumatyti konkretūs vertinimo kriterijai menkina mokytojų galimybes tiksliai nustatyti kiekvieno mokinio asmeninius pasiekimus pamokose. Kaip gerą pavyzdį galima paminėti istorijos pamokas 10a, 10b kl. Pastarojo dalyko mokytoja atlieka ypač tikslingą kontrolinių darbų rezultatų analizę. Analizėje atsispindi kiekvieno mokinio ir visos klasės apibendrinti pasiekimai, formuluojamos pagrįstos išvados, kuriomis remiamasi planuojant ugdymo turinį.

Mokykloje yra susitarta dėl mokymosi pasiekimų vertinimo tipų ir būdų. Pokalbio su Metodine taryba metu paaiškėjo, kad mokykloje yra taikomas formuojamasis, diagnostinis bei apibendrinamasis vertinimas. Mokinių, besimokančių pagal pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas, pasiekimų apskaitai naudojami pažymiai (taikant 10 balų vertinimo sistemą). Pradinių klasių mokinių pasiekimai vertinami aprašomuoju būdu. Pasiekimai pamokoje vertinami tiek formaliai, tiek ir neformaliai, taikomas kaupiamasis vertinimas (išskyrus 11–12 kl.). Tačiau, kaupiamojo vertinimo kriterijų validumas ir patikimumas kelia tam tikrų abejonių: ar tikrai numatyti vertinti mokinių veiklos aspektai siejasi su Bendrosiose ugdymo programose aprašytais mokinių mokymosi pasiekimais, ar numatytieji kaupiamojo vertinimo kriterijai atspindi realią mokymosi pažangą ir ar skatina mokymosi motyvaciją. Išsakytas vertintojų abejones pagrindžia šie pastebėjimai:

- vertinant mokinių lankomumą yra mažinami kaupiamojo vertinimo balai už dėl ligos ar dėl pateisinamų priežasčių praleistas pamokas. Šiuo atveju pažeidžiamas vertinimo konstruktyvumo principas: mokiniai neturi galimybių ištaisyti nustatyto trūkumo (pamokų lankomumo);

- vertinant mokinių sąsiuvinius ir pratybas mažinami kaupiamojo vertinimo balai, jei „užrašai galėtų būti tvarkingesni“. Šiuo atveju gali būti pažeidžiamas vertinimo atvirumo ir

skaidrumo principas: tvarkos suvokimas gali būti subjektyvus, jei nėra apibrėžti aiškūs tvarkingų užrašų kriterijai;

- vertinant už darbą ir nepriekaištingą elgesį pamokoje mažinami kaupiamojo vertinimo balai, jeigu kartais nusižengiama nustatytoms taisyklėms. Čia, analogiškai prieš tai pateiktam pavyzdžiui, neapibrėžus nusižengimų taisyklėms dažnumo ir/ar nepriekaištingo elgesio kriterijų, gali būti pažeidžiamas tas pats vertinimo atvirumo ir skaidrumo principas. Be to, remiantis Mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo samprata, įvertinimas turėtų būti „vertinimo proceso rezultatas, konkretus sprendimas apie mokinio pasiekimus ir padarytą pažangą“, o vertinimas pažymiais (pažymio dalimi) negali būti baudimo ir drausmės palaikymo priemonė.

Mokymosi pasiekimų vertinimo formos ir metodai aptariami metodinėse grupėse, tačiau mokytojams paliekama galimybė dėl paminėtųjų vertinimo aspektų spręsti individualiai. Pastebėta, kad pamokų metu dažniausiai taikytas neformalus formuojamasis vertinimas stebint mokinių veiklą, apklausiant mokinius žodžiu, vertinimo informaciją fiksuojant tiek individualiomis, tiek bendromis pastabomis. Apibendrinta vertinimo ugdant kokybė pateikiama 8-oje lentelėje.

Pasiekimų vertinimo kokybė

8 lentelė

Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Prastai
10 pamokų 14,5 proc.	19 pamokų 27,5 proc.	35 pamokos 50,7 proc.	5 pamokos 7,3 proc.

Išsami duomenų analizė rodo, kad 13 proc. stebėtų pamokų (įskaitant klasės valandėles ir neformaliojo švietimo užsiėmimus) kaip veiklos privalumas buvo paminėtas tikslingas bei veiksmingas (mokyti padedantis) mokymosi pasiekimų vertinimas. Tai stebėta prancūzų k.11 kl., lietuvių k. 2/3/4 kl. (skyrius), 5, 8 kl., kūno kult. 1b kl., muzikos 7 kl., informacinių technologijų 12 (B kursas) kl., matematikos 6 kl., chemijos 9 kl. pamokose. 10 proc. pamokų stebėtas tinkamas mokinių įtraukimas į mokymosi pasiekimų vertinimą (įsivertinimas), kas skatino mokymosi motyvaciją ir plėtojo mokėjimo mokytis kompetenciją (matematika 6, 7 kl., prancūzų k. 7 kl., lietuvių k. 1a kl., tikyba 8 kl., technologijos 8 kl.). Tik pavienėse (5,8 proc.) pamokose kaip veiklos privalumas buvo nurodyti aiškūs, mokiniams suprantami pasiekimų vertinimo kriterijai (dailė ir technologijos 4b kl., istorija 10a kl., kūno kult. 1a kl., muzika 12 kl.). Daugiau nei ketvirtadalyje (26 proc.) pamokų stebėjimo protokolų užfiksuoti vertintojų pastebėjimai, patvirtinantys nepakankamą vertinimo ugdant kokybę, pvz.: „...nepakankamai veiksmingas veiklos rezultato vertinimas“, „nepakankamai aiškus vertinimas“, „vertinimas abstraktus, nėra kriterijų“ ir pan. Pokalbio metu mokiniai patvirtino, kad pasiekimų vertinimas pamokose jiems ne visada aiškus. Atsižvelgiant į tai daroma išvada, kad vertinimo kriterijų pateikimas mokymosi sėkmei pamokoje nustatyti yra vienas tobulintinų mokyklos veiklos aspektų. Tikėtina, kad vertinimo ugdant kokybei įtaką daro mokymosi uždavinio formulavimas (žiūr. 5 lentelę). Jei mokymosi uždavinio formuluotėje atsispindėtų sėkmės vertinimo kriterijai, pasiekimų vertinimas, tiek mokytojai, tiek mokiniai gautų objektyvesnę ir išsamesnę grįžtamąją informaciją, kas padėtų sėkmingiau mokytis.

Kaip jau buvo minėta, vertinimas kaip informavimas yra geras. Vertinimo informacijos teikimas apibrėžtas 2011 m. mokyklos direktoriaus patvirtintoje Tėvų informavimo tvarkoje. Vertinimo informacija kaupiama ir tinkamai fiksuojama klasės dienyuose, kontrolinių darbų sąsiuvinuose, pasiekimų ir pažymių knygelėse, mokinių darbų aplankuose, kaupiamojo vertinimo aplankuose. Nustatyta, kad mokinių pasiekimų įvertinimus fiksuojant dienyuose yra laikomasi esminių Vertinimo sampratos nuostatų: pažymiai rašomi už kontrolinius darbus, nėra pavienių pažymių. Mokykla žodžiu ir raštu informuoja mokinių tėvus (globėjus, rūpintojus) apie mokinių mokymosi pasiekimus. STA duomenys patvirtina, kad didžiajai daliai mokinių tėvų pakanka mokyklos teikiamos informacijos apie vaiko mokymąsi (taip teigia 93,1proc. tyrime dalyvavusių tėvų), o likusioji dalis tėvų pageidauja e. dienyne: „...bendravimas būtų patikimesnis, jei mokykla turėtų elektroninį dienyne“.

3. PASIEKIMAI

Panevėžio r. Smilgių vidurinės mokyklos pasiekimai yra vidutiniški.

Pažanga vertinama patenkinamai. Mokykla fiksuoja metinius kiekvieno mokinio pasiekimų įvertinimus, 4-ose, 6-ose, 8-ose klasėse administracijos organizuojamų patikrinimų rezultatus, pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo (toliau – PUPP) bei brandos egzaminų rezultatus. Pastebėta, kad mokykloje nuolat rengiamos pusmečių ir metinės mokinių pasiekimų suvestinės, lyginami ir analizuojami paskutinių trejų metų mokymosi pasiekimų duomenys. Mokykla sudaro tinkamas sąlygas atskirų mokinių pasiekimams ugdytis bei tinkamą mokymosi aplinką kiekvienam mokiniui. Vertinimo metu nustatyta, kad mokykla dalyvauja VPU švietimo būklės tyrime „Mokinių kultūrinės edukacijos poreikių tenkinimas švietimo sistemoje“, tarptautiniuose TIMS 2007, OECD TALIS 2008, ICCS 2009 ir naudojasi jų išvadomis. Kaupiami ir lyginami mokyklos, rajono ir respublikos valstybinių egzaminų vidutiniai balai. Reguliariai analizuojamos NEC pateikiamos statistinės egzaminų ataskaitos. Mokykla fiksuoja švietimo stebėsenos išvadas ir į jas atsižvelgia planuodama ir tobulindama ugdymo procesą. Visa tai leidžia teigti, kad mokyklos pažanga yra gera. Kiek daugiau problemų kelia atskirų mokinių pažangos pamatavimas pamokose. Apibendrinti pastarojo veiklos aspekto kokybės vertinimai pateikti 9 lentelėje.

Pažangos pamatavimo pamokoje kokybė

9 lentelė

Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Prastai
5 pamokos 7,3 proc.	18 pamokų 26 proc.	36 pamokos 52,2 proc.	10 pamokų 14,5 proc.

Analizuojant pažangos pamatavimo kokybę, svarbu pabrėžti, kad tik dalyje (39 proc.) stebėtų pamokų (įskaitant klasių valandėles ir neformaliojo švietimo užsiėmimus) protokolų užfiksuotos informatyvūs vertintojų komentarai apie realius mokinių pasiekimus: „*mokinių mokymosi pasiekimai minimalūs, uždavinys neįvykdytas*“, „*mokinių pasiekimai vidutiniški*“, „*dalis mokinių įgyvendino mokymosi uždavinį*“, „*akivaizdu, kad pažanga yra*“, „*dauguma mokinių padarė pažangą*“, „*dalis mokinių nepasiekė užsibrėžto uždavinio*“, „*pamokos uždavinys įgyvendintas, dauguma padarė pažangą*“ ir pan. Vertinimo duomenų analizė rodo, kad 9-iose (13 proc.) iš paminėtų pamokų užfiksuoti patenkinami mokinių mokymosi pasiekimai, 1-oje pamokoje (1,4 proc.) – prasti, 13-oje (18,8 proc.) – geri, 4-iose (5,8 proc.) – labai geri mokinių mokymosi pasiekimai. Svarbu yra tai, kad nustatyti mokinių mokymosi pasiekimų kokybę ir pastebėti mokymosi pažangą minėtose pamokose leido tinkamai organizuotas pasiekimų įvertinimas, kai buvo tikslingai parinktos kontrolinės užduotys (lietuvių k. 3 kl., matematika 3 kl., 6 kl., fizika 8 kl. ir kt.), nusakyti aiškūs vertinimo kriterijai (muzika 6 kl., 12 kl., lietuvių k. 7 kl., istorija 10a kl. ir kt.), įsivertinant mokymosi pasiekimus grįžta prie pamokos uždavinio (matematika 5 kl. ir kt.). Tačiau daugumoje stebėtų pamokų tiksliai nustatyti mokinių mokymosi pasiekimus ir pamatuoti pažangą pamokoje nebuvo galimybių, nes:

- apibendrinant pamoką orientuotasi į veiklas („ką veikėme?“) ar emocinį pamokos vertinimą („kas pamokoje patiko“, „...nepatiko“, „kaip jautėmės“ ir pan.) visiškai neakcentuojant veiklos rezultato;

- mokinių mokymosi pasiekimai apibendrinti formaliai, paviršutiniškai, į refleksiją įtraukiant nedidelę dalį mokinių;

- mokymosi pasiekimai nesieti su pamokos uždaviniu;
- nenusakyti pasiekimų vertinimo kriterijai.

Tokiu būdu tiek mokiniai, tiek mokytojai negavo grįžtamosios vertinimo informacijos, kas menkino mokymo (-si) proceso planavimo kokybę. Atsižvelgiant į tai, atskirų mokinių pažangos pamatavimas pamokose yra traktuojamas kaip tobulintinas mokyklos veiklos aspektas.

Mokymosi pasiekimai vertinami gerai. 2009–2010 m. m. pagrindinį ir vidurinį išsilavinimą įgijo visi 10 ir 12 klasėse mokėsi mokiniai, 2010–2011 m. m. vidurinio išsilavinimo neįgijo 1

mokinys. Brandos egzaminų išlaikymo procentas gana aukštas – 95,3 proc. Daugelio atskirų dalykų egzaminų įvertinimų vidurkių 2009–2010 m. m. yra žemesni nei rajono vidurkiai (išskyrus istoriją ir rusų klb.). Tačiau pastaruoju metu stebimos pozityvios tendencijos: 2010–2011 m. m. didesnės dalies egzaminų (chemija, fizika, istorija, matematika, rusų klb.) vidurkiai jau buvo aukštesni nei rajono. Tikėtina, kad būtent tai lėmė didesnėsios dalies abiturientų tolesnio mokymosi sėkmę: 2010–2011 m. m. iš 26 mokyklą baigusių abiturientų, 21 sėkmingai įstojo į aukštąsias mokyklas. Pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinime tiek 2009–2010 m. m., tiek ir 2010–2011 m. m. dalyvavo apie 58 proc. 10 klasės mokinių. PUPP rezultatai yra vidutiniški: vidurkis 6,5–7,0. Lietuvių kalbos ir matematikos PUPP vidurkiai yra aukštesni už metinius šių dalykų įvertinimo vidurkius. 2009–2011 m. mokiniai tapo daugelio rajono olimpiadų bei konkursų prizinių vietų laimėtojais:

2009–2010 m. m.

- rusų k. olimpiadoje iškovota I vieta;
- matematikos olimpiadoje – I ir II vietos;
- anglų k. olimpiadoje – II vieta;
- moksleivių folklorinių šokių konkurse – I vieta;

2010–2011 m. m.

- chemijos olimpiadoje iškovotos I ir III vietos;
- matematikos olimpiadoje – II ir III vietos;
- technologijų olimpiadoje – I ir II vietos;
- rusų k. olimpiadoje – III vieta;
- rašinio, skirto G. Petkevičiatės-Bitės 150-osioms gimimo metinėms paminėti, konkurse iškovota II vieta.

iškovota II vieta.

Mokykla ne kartą tapo šalies olimpiadų, konkursų dalyve ir prizininke:

2009–2010 m. m.

- Lietuvos techninių sporto šakų spartakiadoje laimėta I vieta;
- Lietuvos jaunimo sambo čempionate iškovotos I ir II vietos;
- ES jaunųjų mokslininkų nacionalinio etapo II ture – I vieta;

2010–2011 m. m.

- ES jaunųjų mokslininkų konkurse – II vieta;
- imtynių varžybose iškovotos II ir III vietos.

Mokiniai reguliariai ir aktyviai dalyvauja ir tampa konkursų „Kengūra“, „Bebras“, „Teliuris“ nugalėtojais. 2011 m. 9 klasės mokinė laimėjo Konstitucijos egzamino II-ąjį turą ir buvo apdovanota Prezidentūroje. Šiais metais (2012) mokyklos mokinė už rašinį „Mano šeima“ buvo apdovanota Seime. Dalyvaujama pilietinėse akcijose, kurias organizuoja tarptautinė komisija nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti, akcijoje „Darom 2011“, mokytojos M. Švelnienės organizuotose Ateitininkų labdaros akcijose. Tikėtina, kad toks mokinių aktyvumas ir veiklos rezultatai, gerina mokyklos įvaizdį ir skatina pozityvias ne tik vietas, bet ir rajono pedagoginės bendruomenės nuostatas mokyklos atžvilgiu. Tai leidžia teigti, kad geri mokinių neakademiniai pasiekimai yra dar vienas stiprusis mokyklos veiklos aspektas.

2011 metų duomenimis, 80 proc. 12 klasę baigusių mokinių toliau studijuoja aukštosiose universitetinėse mokyklose ar kolegijose.

4. PAGALBA MOKINIUI

Pagalba mokiniui Smilgių vidurinėje mokykloje vertinama gerai. Rūpinimasis mokiniiais, pedagoginė, socialinė pagalba, specialiųjų mokymosi poreikių tenkinimas bei pagalba formuojant karjerą yra tinkami. Psichologinė pagalba, gabių vaikų ugdymas ir tėvų pedagoginis švietimas vertinami patenkinamai.

Mokykloje formuojama tinkama rūpinimosi mokiniiais sistema. Vaiko gerovės komisija (toliau – VGK) veikia pagal darbo reglamentą, kuriame nurodytos pagrindinės pagalbą teikiančių

asmenų bei komandos veiklos bei atsakomybės. Mokykloje sukurtos kitos veiksmingos tvarkos: socialinės pedagoginės pagalbos teikimo; pagalbos mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, teikimo tvarkų aprašai; mokinių skatinimo ir nuobaudų skyrimo tvarka; lankomumo tvarkos aprašas. Tvarkos sukurtos įvertinus bei atsižvelgus į ugdymo įstaigos kontekstą bei situaciją. Mokyklos bendruomenėje vyrauja geras mikroklimatas, puoselėjamos bendradarbiškos vertybės, daugumos suaugusiųjų ir mokinių santykiai pamokų ir pertraukų metu pagarbūs. Mokykloje dirba socialinis pedagogas, specialusis pedagogas, logopedas. Pagalbą teikiantys specialistai pasidaliję pareigomis, atsakomybe, pakankamai kryptingai bendradarbiauja tarpusavyje bei su mokyklos personalu, mokinių tėvais (globėjais). Pokalbių su mokiniais metu mokiniai teigė, jog jie žino, į ką reikia kreiptis susidūrus su problema (dauguma mokinių pirmiausia kreipiasi į klasės auklėtoją bei socialinį pedagogą). Pagalbos specialistai dėmesingi mokiniams, suvokia savo darbo atsakomybę. STA duomenimis, 82,8 proc. tėvų (globėjų) teigia, kad mokykla suteikia pakankamai informacijos, apie specialistų pagalbą, kuria gali naudotis vaikai. 2012 metų mokyklos veiklos plane iškeltas tikslas – saugus ir sveikas vaikas. Įgyvendinant šį uždavinį mokykla įvairiomis priemonėmis kuria saugią, sveikatos stiprinimui pritaikytą, draugišką, skatinančią saviraišką aplinką, siekia optimizuoti specialiųjų mokymosi poreikių tenkinimą. Prievartos, nusikalstamumo, žalingų įpročių prevencijai, socialinių įgūdžių ugdymui mokykloje vykdomi ilgalaikiai („Zipio draugai“, „Padėk sau ir kitiems“, „Teisingu keliu“, „Smurtas mokykloje“, „Galiu būti kitoks“ ir kt.), trumpalaikiai projektai ir programos, akcijos („Savaitė be patyčių“, Tolerancijos diena“), gerumo dienos. STA duomenimis, 72,4 proc. tėvų (globėjų) mano, kad mokykloje naudojamos priemonės yra tinkamos žalingų įpročių prevencijai.

Įgyvendinant prevencinius, sveikos gyvensenos, socialinius įgūdžius, akademines žinias gilinančius projektus, tikslines akcijas, kitus renginius, ugdoma mokinių saviraiška, kūrybiškumas, sudaromos sąlygos asmens savybių ugdymui, savanoriškai veiklai ir bendruomeniškumo ryšių formavimui. Įvairiapusė veikla leidžia kiekvienam mokiniui pajusti sėkmę, būti įvertintam. Pokalbių su mokiniais, jų tėvais (globėjais) metu dauguma jų galėjo išvardinti pagrindines puoselėjamas mokyklos vertybes. Pasitikėjimo savimi, atsakomybės bei savarankiškumo ugdymas fiksuotas ir per kai kurių dalykų pamokas, klasės valandėles, neformaliojo švietimo užsiėmimus. Vertintojų komanda vizito metu fiksavo, kad dauguma mokinių mandagūs, tolerantiški vienas kitam, paslaugūs, atsakingai atlieka išpareigojimus (budėjimas koridoriuose, drabužinėje, klasių sutvarkymas po pamokos). Siekiant užtikrinti mokinių saugumą, yra priimti susitarimai dėl mokyklos svečių registravimo, pertraukų metų budi mokytojai kartu su vyresniųjų klasių mokiniais. Dalyje koridorių įrengtos stebėjimo kameros. STA duomenimis, 78,3 proc. mokinių jaučiasi saugūs savo mokykloje.

Smilgių vidurinėje mokykloje pagalba mokantis yra pakankamai kryptinga, daugeliu atvejų atliepia mokinių poreikius. STA duomenimis, 94 proc. mokinių teigia, kad visuomet gali klausti mokytojo, jei nesuprato temos ar nueiti į konsultacijas, tačiau konsultacijos vyksta tik susitarus su mokytoju – nėra konsultacijoms reglamentuoto laiko. Pokalbių su mokytojais, mokiniais metu paaiškėjo, kad į konsultacijas aktyviau mokiniai ateina artėjant pusmečio pabaigai, egzaminams, nors 12 klasės mokinius mokytojai ragina konsultuotis intensyviau. Tikslingą, pagal poreikius reikalingą mokytojo pagalbą, skatinančią mokytis, vertintojai fiksavo 3 kl. lietuvių kalbos, 7, 8 kl. fizikos, 8 kl. dailės, 10b kl. istorijos, 12 kl. informacinių technologijų pamokose. Pagalbos teikimą kitiems mokiniams vertintojai stebėjo 9 kl. biologijos, 10b kl. istorijos pamokose. Įvairios mokymo priemonės bei aplinkos, atsižvelgiant į mokymosi stilius, pamokos ugdymo turinį ir keliamus uždavinius taikytos 8, 10b kl. fizikos, 6 kl. lietuvių kalbos pamokose.

Dalyje stebėtų pamokų naudoti mokymo metodai retai diferencijuoti bei individualizuoti pagal mokinių gebėjimus ir galimybes. Tinkami diferencijavimo ir individualizavimo šiuo aspektu pavyzdžiai stebėti 9 kl. geografijos (diferencijuotos užduotys skirtingų gebėjimų grupėms), 1b, 8 kl. lietuvių kalbos, 3, 5 kl. matematikos, 3–4 jungtinėje kl. dailės ir technologijų, 7 kl. prancūzų, 10b kl., anglų kalbos, 12 kl. chemijos, 12 kl. informacinių technologijų, (tinkamas mokymo turinio diferencijavimas, individualios užduotys skirtingų gebėjimų mokiniams), 7 kl. matematikos, 7 kl. lietuvių kalbos (diferencijuotos namų darbų užduotys skirtingų gebėjimų mokiniams) pamokose.

Pavieniais atvejais diferencijuotas veiklų atlikimo tempas, taip išlaikant daugumos mokinių darbingumą. Dalyje stebėtų pamokų vyko individualus mokinių konsultavimas (aiškinta, kaip teisingai atlikti užduotis, kur rasti reikiamos informacijos) savarankiško ar individualaus darbo metu, tačiau dalyje pamokų, nors klasėje buvo mokomi specialiųjų ugdymo (-si) poreikių turintys mokiniai, užduotys, laikas joms atlikti diferencijuotas nebuvo, neteikta individuali pagalba.

Mokykloje socialinė pagalba vertinama gerai, psichologinė pagalba – patenkinamai. Specialiąją pagalbą teikia specialioji pedagogė-logopedė, logopedė ir socialinė pedagogė. Specialistai įtraukti į VGK grupę, gerai pažįsta kiekvieną specialiosios pagalbos poreikių turintį mokinį. Psichologinė pagalba mokiniams teikiama epizodiškai: pagalbą teikiantys specialistai, klasių vadovai siekia suteikti dalinę psichologinę pagalbą mokiniams, pagal galimybes konsultuodami, patardami, psichologinių žinių suteikdami klasių valandėlių, socialinių, prevencinių programų įgyvendinimo metu, kartą per metus atvyksta psichologai iš Panevėžio PPT, taikomos minimalios, vidutinės priežiūros priemonės. Vertintojų komanda pastebi, kad psichologinė pagalba netenkina esamų mokyklos bendruomenės poreikių – mokyklai reiktų psichologo, kuris padėtų profesionaliai spręsti mokinių elgesio, padidėjusio aktyvumo, amžiaus tarpsnių bei kitas problemas, teiktų pagalbą mokytojams, kaip ugdyti psichologinių problemų turinčius mokinius, konsultuotų mokinių tėvus, kaip bendrauti su vaiku, padėti jam mokytis. Ruošiantis mokyklos reorganizacijai, psichologinė pagalba reikalinga ir mokyklos personalui.

Specialiųjų mokymosi poreikių tenkinimas yra tinkamas. Smilgių vidurinėje mokykloje (kartu su skyriumi) specialiųjų poreikių mokiniai sudaro apie 25 proc. visų mokinių, iš jų beveik pusė mokomi pagal pritaikytas ar individualizuotas programas. Mokyklos VGK teikia siūlymus Panevėžio PPT dėl mokinio gebėjimų nustatymo ir rengdami programas vadovaujasi jų teikiamomis rekomendacijomis bei išvadomis. Specialiųjų ugdymo poreikių turintys mokiniai ugdomi visiškos integracijos forma. Specialioji pedagoginė pagalba mokiniams teikiama pamokų metu, logopedinė – po pamokų. Specialistės su mokiniais dirba individualių ar grupinių užsiėmimų forma pagal mokyklos direktoriaus patvirtintą tvarkaraštį, kitus veiklą reglamentuojančius dokumentus. Pagalbos specialistės padeda mokytojams parengti specialiųjų poreikių mokinių ugdymo programas, bendradarbiauja su mokinių tėvais. Specialiosios pedagogės teigimu, programos rašomos individualiai įvertinus kiekvieno mokinio gebėjimus, daromą pažangą. Pažymėtina, kad visos specialiosios programos yra mokyklos kompiuterinėje sistemoje, kas leidžia komunikuoti dalykų mokytojams su pagalbą teikiančiais specialistais dėl ugdymo turinio pamokoje, mokinio pasiekimų, pažangos. Dalis specialiosios pagalbos mokiniams teikiama klasėje, dalis – specialiosios pedagogės kabinete. Siekiant, kad kuo daugiau mokinių gautų specialiąją pagalbą, sudaromos mišrių klasių mokinių grupės, tuomet mokiniai mokomi specialiosios pedagogės kabinete. Taip mokiniai mokomi ir pagal individualizuotas mokymo programas. Ne visi mokiniai gauna veiksmingą specialiąją pagalbą: mokinių, kuriems ši pagalba reikalinga, yra daugiau, nei priklauso vienam spec. pedagogui mokytis, todėl priimtas susitarimas, kad ji teikiama didžiausią mokymosi negalę turintiems bei jaunesniųjų klasių mokiniams. Specialiosios pagalbos negaunantiems mokiniams mokymas pagal jų individualius specialiuosius ugdymosi poreikius diferencijuojamas pamokų metu. Remiantis STA duomenimis, 67,1 proc. mokinių teigia, kad pamokose mokytojai dažnai duoda skirtingas užduotis gerai ir silpnai besimokantiems mokiniams, šiam teiginiui daugiau pritaria labai gerai besimokantys mokiniai. 34,5 proc. mokinių mano, kad pamokose mokytojai daugiau dėmesio skiria gerai besimokantiems mokiniams ir mažiau dirba su silpnaisiais. Vertintojų komanda fiksavo, kad daugumoje pamokų mokymo metodai, formos, pagalbos priemonės parinktos pagal individualius mokinių poreikius, dalyje apmokų fiksuota šių mokinių pasiekimai ir pažanga.

Mokykloje yra sukurta gabių mokinių ugdymo tvarka, joje pažymėtos priemonės, kurios leidžia realizuoti ir tobulinti mokinių gebėjimus olimpiadose, įvairiuose konkursuose, dalyvaujant savivaldoje, organizuojant renginius. Pamokose vertintojai stebėjo užduočių diferencijavimo atvejų, gabiems mokiniams skiriant didesnę jų kiekį, iš dalies buvo teikiama pedagoginė pagalba. Tikslingai pagalbos gabiems mokiniams atvejai, jų pagalba silpniesiems mokiniams fiksuoti 6 kl. matematikos, 10a, 10b kl. istorijos, 12 kl. chemijos pamokose. Vertintojai daro išvadą, kad mokyklai reiktų taikyti ugdymo metodus, priemones, kurie sudarytų sąlygas tobulinti gabių mokinių

ugdymą pamokoje. Siekiant didesnio įvairių gebėjimų mokinių individualių poreikių tenkinimo ir jų pažangos pamokose, būtų naudinga parinktas užduotis diferencijuoti ir individualizuoti atsižvelgiant į mokinio poreikius ir gebėjimus, ugdyti specialiųjų ugdymosi poreikių mokinių savarankiškumą.

Socialinė pedagogė bendradarbiauja su klasių vadovais, pedagogais, specialistais, įstaigos administracija sprendžiant vaikų socialines ir pedagogines problemas, ieškant efektyvių pagalbos būdų, padeda jiems geriau suprasti, kaip vaikų socialinės problemos veikia jų elgesį, pažangumą, lankomumą. Kartu su klasių vadovais, socialinė pedagogė rūpinasi mokinių socialinių įgūdžių ugdymu, veda užsiėmimus atskiroms klasėms vykdant socialinių įgūdžių ugdymo programą, inicijuoja projektinių veiklų, socialinių akcijų organizavimą, vykdo tikslinius tyrimus, apklausas. Mokinių pamokų lankomumą nuolat fiksuoja klasės vadovai bei mokiniai, atsakingi už mokinių lankomumo registravimą. Pastebėję mokyklos nelankymo problemas, klasių vadovai bendradarbiauja su socialine pedagoge, mokyklos administracija. Susidūrus su ugdymo, elgesio, lankomumo ar kitomis problemomis, bendraujama su mokinio tėvais, esant poreikiui, vykstama į mokinių namus, siekiama, kad mokinio tėvai kuo dažniau patys lankytųsi ugdymo institucijoje, kur suteikiama kompleksinė pagalba. Socialinė pedagogė yra atsakinga už nemokamo maitinimo organizavimą ir priežiūrą. Pokalbio su vertintojais metu mokiniai ir jų tėvai teigė, kad jie turi pakankamai informacijos apie specialistų teikiamą pagalbą, kuria galima pasinaudoti mokykloje. Tai rodo ir STA duomenys – 76,5 proc. mokinių ir 82,8 proc. tėvų pritarė teiginiui, kad turi pakankamai informacijos apie specialistų pagalbą, kuria gali pasinaudoti. Teikiant socialinę pagalbą bendradarbiaujama su seniūnijos socialiniais darbuotojais, policijos pareigūnu, Panevėžio miesto nepilnamečių reikalų tarnybos atstovais, Panevėžio PPT, Visuomenės sveikatos priežiūros specialistais. Remiantis surinkta ir fiksuota informacija vertintojai daro išvadą, kad socialinės pagalbos teikimas – vienas stipriųjų mokyklos veiklos aspektų.

Pagalba planuojant karjerą vertinama gerai, ji orientuojama į informacijos sklaidą, sieki tenkinti bendruosius ir individualius mokinių poreikius. Mokykloje atliekami mokinių polinkių, savęs pažinimo, mokymosi stilių tyrimai, vyresniųjų klasių mokinius konsultuoja ir gebėjimų nustatymo tyrimus atitinkamai profesijai atlieka Panevėžio darbo biržos konsultantai, mokiniams apie studijų programas pasakoja buvę mokyklos mokiniai. Vyresniųjų klasių mokiniams organizuojami susitikimai su artimiausių kolegijų, profesinių mokyklų atstovais, pagal galimybes organizuojamos išvykos į studijų muges, Šėtos verslo mokyklą, Panevėžio kolegiją. Mokykloje veikia kol kas neakredituotas profesinis informavimo taškas (toliau – PIT), jis įkurtas bibliotekoje. Už jo veiklą, profesinį švietimą bei informavimą atsakinga mokyklos bibliotekininkė, kuri taip pat vadovauja karjeros planavimo neformaliojo švietimo užsiėmimams. Užsiėmimai skirti vyresniųjų klasių mokiniams (dalyvauja po du 2–3 mokinius iš klasės), kurie yra atsakingi už profesinio informavimo medžiagos sklaidą klasėje. PIT bendradarbiauja su klasių vadovais, technologijų mokytojais, mokiniai renka medžiagą apie įvairias profesijas, rengia informacinius projektus apie profesijas, kuriuos pristato draugams. Mokiniai sudaro individualių kompetencijų aplankus, kurie prisideda formuojant profesinius mokinių interesus. Profesinis informavimas dažniausiai integruojamas į klasių valandėles. PIT sukaupia daug savęs pažinimo, gebėjimų tyrimo testų, publikuojama ir skleidžiama informacija apie mokymo įstaigas, profesijas. Visa medžiaga gali naudotis mokyklos mokiniai. Kompiuteriai, skirti PIT veiklai, yra anglų kalbos kabinete, mokiniai jais naudotis gali susitarę su mokytoja.

Iš pokalbių su mokiniiais paaiškėjo, kad pasirinkti mokomuosius dalykus dažniausiai padeda dalykų mokytojai, klasių vadovai, tačiau pavieniai mokiniai teigė, kad nežino, kodėl pasirinko mokytis vieno ar kito dalyko, ar šio dalyko žinių reikės stojant į pasirinktas profesines bei aukštąsias mokyklas. Mokomųjų dalykų keitimas reglamentuotas mokyklos pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų ugdymo plane, numatytos dalykų keitimo galimybės. Organizuotas informacinis susitikimas su mokinių tėvais, kuriame teikta informacija apie mokomųjų dalykų pasirinkimo galimybes, tėvai išsakė savo lūkesčius bei poreikius. Mokykloje atliekamos išankstinės mokinių apklausos, siekiant sužinoti, kur mokiniai planuoja tęsti mokymąsi, šie duomenys lyginami su realia situacija, kaupiama informacija apie tolimesnį mokinių mokymąsi. Mokyklos interneto svetainėje pateikiama informacija apie PIT veiklą, planuojamas priemonės. Remdamiesi pokalbių, mokyklos

dokumentų, PIT darbo vertinimu, išorės vertintojai daro išvadą, kad mokykla sudaro galimybių mokiniams įvertinti savo asmens polinkius, gebėjimus, siekia daugumos mokinių tolesnio mokymosi užtikrinimo.

Tėvų pedagoginis švietimas vertinamas patenkinamai. Mokykloje tradiciškai organizuojami visuotiniai mokyklos ir klasių tėvų susirinkimai, kurių metu aptariami pusmečio rezultatai, klasių reikalai; dalis tėvų pasinaudoja galimybėmis susitikti su dalykų mokytojais, aptaria mokymo (-si) situacijas. STA duomenimis, 85,7 proc. tėvų teigia, kad tėvų susirinkimai įdomūs ir naudingi, 93,1 proc. – kad jiems pakanka informacijos apie vaiko mokymąsi ir elgesį mokykloje, tačiau iš pokalbių su įvairiomis mokyklos bendruomenės grupėmis paaiškėjo, kad dažniausiai mokykloje lankosi gerai besimokančių mokinių tėvai, nėra sistemingo tėvų pedagoginio švietimo, įgalinančio tėvus padėti vaikams mokytis, dažniausiai apsiribojama konstatuojamaisiais pokalbiais su tėvais apie jų vaiko mokymosi pažangą ir pasiekimus, lankomumą ar konkrečių problemų sprendimą. Mokykloje nėra įdiegtas elektroninis dienynas, kurio teikiamos galimybės leistų reguliariai, sistemingai teikti įvairią informaciją apie mokyklos veiklą, atskirų mokinių ugdymą (-si) šeimoms, aplink mokyklą gyvenančioms didesniu atstumu, – atstumą iki mokyklos vadovai nurodo kaip vieną iš svarbiausių priežasčių, sudarančių sunkumų bendraujant ir bendradarbiaujant su mokinių tėvais. Pokalbių su mokinių tėvais metu tėvai išsakė pageidavimą įdiegti elektroninį dienyną.

Dalis tėvų įtraukiami į mokyklos gyvenimą per Tėvų savivaldos dieną, kada mokinių tėvai veda pamokas vaikams. 2011 metais atliktoje trejų metų mokyklos veiklos kokybės įsivertinimo analizėje viena iš ir probleminių veiklos sričių nurodyta tėvų pagalba mokantis, o giluminiam vertinimui pasiūlytas tėvų pedagoginis švietimas. Pokalbio su tėvais metu išsakyta nuomonė, kad mokykla vykde tėvų pedagoginio švietimo veiklą organizuodama mokymus temomis: „Hiperaktyvių vaikų ugdymas mokykloje“; „Mokinių saugumas ir elgesys viešosiose vietose“; „Profesijų pasirinkimo galimybės“. Vedant mokymus bendradarbiaujama su gydytojais, policijos, darbo biržos atstovais.

Vertintojų komanda konstatuoja, kad mokyklai reikėtų rinktis ir tokius tėvų informavimo būdus, kuriuose daugiau dėmesio būtų skirta kiekvieno mokinio asmeninei pažangai įvertinti ir aptarti, bendradarbiavimo dažnumui ir informavimo formoms tikslingai suplanuoti. Mokyklos dokumentai rodo, kad kiekybiniai mokinių akademiniai pasiekimai, pažangumas pristatomi Mokytojų tarybos posėdžiuose, klasių susirinkimuose, tačiau užtikrinsi veiksmingesnį mokinių tėvų bendradarbiavimą su mokykla, joje dirbančiais pagalbos specialistais, mokytojais, klasių vadovais, analizuodama individualius mokinio pasiekimus bei pažangos galimybes, mokykla gali tikėtis aktyvesnės tėvų pagalbos ugdant vaikus.

5. MOKYKLOS STRATEGINIS VALDYMAS

Mokyklos strateginis valdymas vertinamas gerai.

Mokyklos strategija priimtina, išskyrus planavimo procedūras, kurios vertinamos gerai. Direktoriaus įsakymu sudaryta darbo grupė parengė 2011–2013 metų mokyklos strateginį švietimo planą. Kuriant mokyklos viziją, misiją, vertybes, strateginius tikslus dalyvavo dauguma bendruomenės narių, tačiau vizija ir misija neatspindi mokyklos išskirtinumo, savitumo, yra konceptualaus pobūdžio. Atliktos situacijos ir SSGG analizės orientuotos į statistinių duomenų pateikimą ir apibendrintus teiginius, tačiau neišryškina ugdymo rezultatų pokyčių, mokyklos įsivertinimo išvadų ir rekomendacijų, išsamesnės mokyklos veiklai darančių įtaką aplinkos veiksnių analizės. Mokyklos vizijai įgyvendinti iškelti 5 strateginiai tikslai, numatomi uždaviniai tiems tikslams pasiekti, veiklos kryptys, atlikimo terminai, resursai ir laukiami rezultatai, kurie dažniausiai yra aprašomojo pobūdžio, nekonkretūs ir nepamatuojami. Todėl vertintojai daro išvadą, kad, nors mokyklos strateginiai tikslai dera su valstybės, savivaldybės švietimo politika, tačiau iš dalies pagrindžiami įsivertinimo išvadamis ir nepakankamai skatina kokybinius mokymo (-si) pasiekimų pokyčius.

Iš pokalbių su mokyklos vadovais ir savivaldos institucijomis paaiškėjo, kad rengiant mokyklos ir mokytojų veiklos planus dalyvauja dauguma bendruomenės narių. Išklausa

mokytojų, tėvų ir mokinių nuomonė, atsižvelgiama į teikiamus siūlymus, idėjas, iniciatyvas. Mokytojų bendradarbiavimas planuojant veiklą yra pakankamai nuoseklus ir kryptingas. Metodinių, įsivertinimo ir kitų darbo grupių pranešimai ar ataskaitos išklausomos Mokytojų tarybos posėdžiuose, peržiūrimos administracijos, kuri į daugumą pasiūlymų reaguoja, priimdama reikalingus sprendimus.

Mokyklos, Metodinės tarybų, metodinių grupių ir individualių mokytojų planų kokybė ir dermė yra vidutiniška. Mokyklos strateginis ir metinis veiklos planai iš dalies dera tarpusavyje ir pagrįsti įsivertinimo bei mokinių mokymosi rezultatų pokyčių analize. Metiniame plane keliama tikslai, uždaviniai, priemonės dera tarpusavyje, tikslų įgyvendinimas pagrįstas finansavimo lėšų šaltiniais, tačiau veiklos planavimas nepakankamai pagrindžiamas praėjusių metų veiklos analize, tikslų pasiekimu, neanalizuojamas mokyklos strateginių tikslų įgyvendinimas. Dalis metinio plano uždavinių dera su strateginio plano uždavinių kryptimis, tačiau metiniai tikslai formuluojami vis naujai (2012 metų tikslai daugiau atspindi veiklos prioritetus nei konkrečius metinius veiklos siekius), taigi, metinis veiklos planas mokykloje nėra suvokiamas kaip strateginio plano vieno metų detalizavimas. 2011 metų metinėje veiklos programoje numatytų priemonių (tyrimų vykdymas, dalyvavimas įvairiose programose, renginiuose, atnaujintų programų diegimas, atvirų pamokų vedimas, mokymosi aplinkų tobulinimas) įgyvendinimui pasitelkiami klasių vadovai, Metodinė taryba, mokytojai, paskirti atsakingi vykdytojai, tikslų ir priemonių lentelėje yra skiltis apie įvykdymą, tačiau ji nepildoma, nenumatyti tikslo įgyvendinimo vertinimo kriterijai, neanalizuojamas strateginio plano vykdymas, todėl sunku objektyviai įvertinti plano įgyvendinimo sėkmingumą.

Mokyklos įsivertinimas yra priimtinas, įsivertinimo procesas vertinamas gerai. Iš pokalbio su įsivertinimo grupe paaiškėjo, kad direktoriaus įsakymu patvirtintai grupei vadovauja anglų kalbos mokytoja, grupės veiklą kuruoja pavaduotoja ugdymui. Grupės sudėtis kasmet atsinaujinama, į grupę suburiama mokytojai, turintys mažiau darbų. Mokykla įsivertinimą vykdo nuo 2003 metų. Iš pradžių seminarus lankė dalis mokytojų, vėliau mokėsi visi kartu. Kasmet popieriniu būdu atliekamas platusis įsivertinimas ir atsižvelgiant į gautus rezultatus pasirenkamos silpniau įvertintos sritys ar veiklos rodikliai giluminiam įsivertinimui. Kuriant tiriamais rodikliams iliustracijas susitariama dėl veiklos kokybės, dažniausiai tiriamoji veikla vykdoma anketavimu, interviu, pamokų stebėjimo ir dokumentų analizės metodais. Išorės vertintojai pažymi, kad įsivertinimo procesas vyksta pakankamai kryptingai ir nuosekliai, dauguma bendruomenės narių dalyvauja mokyklos įsivertinime ir žino, kad įsivertinimo procesas susijęs su mokyklos veiklos tobulinimu.

Įsivertinimo rezultatai veiklos planavimui panaudojami iš dalies. Mokytojai teigė, kad organizuojant mokyklos veiklą atsižvelgiama į išvadas, matoma įsivertinimo nauda, tačiau nurodė tik kai kuriuos konkrečius veiklų pokyčius ar požymius: sustiprėjo klasių vadovų darbas, įsivertinimas padeda susitelkti ir spręsti įvairias veiklos problemas. Įsivertinimo rezultatai pristatomi Mokyklos, Mokytojų tarybų posėdžiuose, tėvų susirinkimuose, skelbiami mokyklos interneto puslapyje. Rengiant strateginį ir metinį veiklos planus, įsivertinimo rodikliai dažniausiai panaudojami SSGG analizei atlikti, tačiau vertintojai pastebi, kad nepakankamai analizuojamas įsivertinimo poveikis mokiniui, mokytojui, mokyklos vadovui, įsivertinimo išvados neatspindi konkrečių mokyklos veiklos tobulinimo krypčių, todėl įsivertinimo rezultatų panaudojimą vertėtų sustiprinti ir išplėtoti.

Vadovavimo stilius Smilgių vidurinėje mokykloje vertinamas labai gerai, lyderystė tinkama. Ugdymo įstaigai vadovauja kompetentingi ir įsipareigoję mokyklai vadovai, turintys II vadybinę kategoriją. Vadovų santykiai su mokyklos darbuotojais, mokiniais ir jų tėvais grindžiami pagarba, pasitikėjimu, tolerancija, savitarpio supratimu. Mokytojų ir kitų darbuotojų teigimu, mokyklos vadovai organizuodami personalo darbą, deleguodami įpareigojimus su jais visuomet tariausi dėl įvairių veiklos aspektų, puoselėja toleranciją, palaiko demokratišką valdymo stilių. Mokyklos vadovai nuolat skatina darbuotojų iniciatyvas, paskirsto ir palaiko jų atsakomybę burdami darbo grupes projektams, akcijoms, mokyklos veiklos dokumentams rengti, organizuodami mokyklos įsivertinimą. Valdymo demokratiškumas palaikomas ir plėtojant savivaldą: svarbiausiems mokyklos

veiklos tikslams numatyti ir uždaviniams spręsti mokykloje veikia Mokyklos taryba (5 mokinių tėvai, 5 mokiniai, 5 mokytojai); Mokytojų taryba, kuri nustato pagrindines mokyklos veiklos kryptis, derina veiklos planus, nuostatus, vidaus darbo taisykles, ugdymo planus; Mokinių taryba, kuri koordinuoja mokinių renginių planus, rūpinasi drausmės ir tvarkos palaikymu mokykloje, organizuoja socialinės rūpybos veiklą; Metodinė taryba, kuri aptaria ugdymo planų, Bendrųjų programų įgyvendinimo klausimus, kvalifikacijos tobulinimą, teikia siūlymus dėl atvirų, integruotų pamokų tematikos ir vykdymo. Mokykla nuolat ieško naujų, įvairesnių bendradarbiavimo su mokinių tėvais formų. Apie mokyklos veiklą vadovai išsamiai informuoja tėvus kalbėdami susirinkimuose, viešuose renginiuose, aptaria problemas, kasmet rengia Atvirų durų, Tėvų savivaldos dienas. Tėvai taip pat prisideda organizuojant didesnes šventes ar renginius, veda profesinio švietimo valandėles, supažindina su savo darbo pobūdžiu ir perspektyvomis, padeda klasės vadovams nuvykti į problemines šeimas. Informacija apie mokyklos veiklą skelbiama mokyklos interneto svetainėje. Atsižvelgdami į pateiktus argumentus, išorės vertintojai daro išvadą, kad Smilgių vidurinė mokykla valdoma demokratiškai ir tai yra vienas iš stipriųjų mokyklos veiklos aspektų. Mokyklos bendruomenė prisiima atsakomybę už mokyklos veiklą, aktyviai dalyvauja priimant sprendimus, mokyklos valdyme veiksmingai dalyvauja savivaldos institucijos.

Išorės vertintojai mokykloje pastebėjo ir fiksavo dažniausiai motyvuojančią, sutelktą ir pasidalytą lyderystę. Dažniausiai pasidalytoji lyderystė skatinama: mokyklos vadovai suburia įvairias veiklos ar problemų sprendimo grupes, skatina mokytojus naudotis profesinio tobulėjimo galimybėmis, geba sužadinti mokytojų ir kitų darbuotojų pasitikėjimą, vertina kiekvieno bendruomenės nario dalyvavimą veikloje, leidžia jiems pasijusti svarbiems priimant sprendimus. STA duomenimis, 74,5 proc. mokinių teigia, kad jų nuomonė mokyklai yra svarbi, 82,3 proc. tėvų džiaugiasi, kad mokykloje tėvus gerbia ir vertina jų nuomonę. Direktoriaus pavaduotoja ugdymui ir pavaduotojas ūkiui tinkamai kuria sąlygas savo kuruojamų sričių darbuotojams veikti. Iš pokalbių su mokytojais, mokiniais ir tėvais išryškėjo, kad aktyviausieji lyderiai yra mokyklos direktorius, pavaduotoja ugdymui, socialinė pedagogė, kai kurie mokytojai ir 2 mokiniai. Jų veikla (projektuose, vedant seminarus, skaitant paskaitas, bendradarbiaujant su kitomis mokyklomis) skatinama ir palaikoma įstaigoje ir už jos ribų. Todėl vertintojai pažymi, kad mokykloje dažnai skatinamos, palaikomos ir remiamos bendruomenės iniciatyvos, sudaromos tinkamos sąlygos bendravimui ir bendradarbiavimui bei palankaus mikroklimato kūrimui.

Personalo valdymas yra geras, o dėmesys personalui – išskirtinis ir vertinamas labai gerai. Mokykloje dirba pakankamai kvalifikuotų mokytojų (7 mokytojai metodininkai, 23 vyresnieji mokytojai ir 2 mokytojai, neturintys reikalingo dalyko išsilavinimo, tačiau turintys pedagoginę kvalifikaciją, pagalbos mokiniui ir mokytojui specialistų (2 logopedės, socialinis ir spec. pedagogai) bei kitų darbuotojų, gebančių užtikrinti tinkamą mokyklos poreikių tenkinimą. Mokykla neturi psichologo, tačiau naudojasi iš Panevėžio PPT atvykstančios psichologės paslaugomis. Išorės vertinimo metu kalbantis su vadovais išsiaiškinta, kad mokytojų ir aptarnaujančio personalo kaita nedidelė. Jei prireikia darbuotojų, jų ieškoma per darbo biržą, kalbama su steigėju, kitomis mokyklomis, domimasi konkretaus asmens kompetencija, patirtimi, dalykinėmis savybėmis.

Mokykloje pagarbiai bendraujama su mokytojais, pagalbos mokiniui ir mokytojui specialistais, aptarnaujančiu personalu, kryptingai sudaromos sąlygos jiems tobulinti kvalifikaciją. Iš pokalbių su mokyklos administracija, mokytojais, dokumentų analizės paaiškėjo, kad mokykla, atsižvelgdama į veiklos planus, kasmet nustato kvalifikacijos tobulinimo prioritetus. 2010–2011 m. m. kvalifikacijos tobulinimas buvo organizuojamas smurto prevencijos, 2011–2012 m. m. – teigiamos mokymosi aplinkos kūrimo pamokose kryptimis. Metų pabaigoje vedama kvalifikacijos tobulinimo apskaita – išsiaiškinama, kas kiek lankė kursų, pravedė seminarų ir atvirų pamokų. Geroji mokytojų patirtis skleidžiama tiek mokykloje, tiek Panevėžio mieste (per 2011 metus gerąja patirtimi vesdami atviras pamokas dalijosi 20 mokyklos mokytojų). Darbuotojai Smilgių vidurinėje mokykloje skatinami kūrybiškai ir kryptingai, taikant moralinę ir finansinę formas. Jiems įteikiami direktoriaus padėkos raštai, jie viešai giriami, sveikinami asmeninių švenčių progomis, organizuojamos darbuotojų edukacinės išvykos, ekskursijos ir pan. Mokykloje suburta kultūrinė komisija, kuri didžiausią dėmesį skiria bendruomenės santykių kūrimui, sveikina jubilatus, leidžia

jiems skirtą proginį laikraštuką „Aitvaras“, palaiko glaudžius santykius su miestelio bendruomene, kartu švenčiamos tradicinės šventės. Pagal susitarimą su mokytojų bendruomene, atsižvelgiant į mokytojų veiklos rezultatus, tarifikuojamos valandos už papildomus darbus. Mokykloje globojami nauji mokytojai. Metodinę pagalbą pagal asmeninius poreikius ar būtinybę jiems teikia pavaduotoja, kolegos iš metodinės dalyko grupės. Apibendrinus pateiktus argumentus išorės vertintojai teigia, kad personalui rodomas dėmesys ir pagarba veiksmingai skatina profesinį augimą, sudaro puikias sąlygas savirealizacijai ir tai yra vienas iš stipriųjų mokyklos veiklos aspektų.

Mokykloje tinkamai organizuojamas ir skatinamas komandinis darbas, buriant grupes ilgalaikiai (metodinės grupės, Metodinė taryba, Vaiko gerovės komisija, įsivertinimo grupė) bei trumpalaikiai (ugdymo, strateginio, metinio veiklos planų kūrimo grupės, kultūrinė komisija, tikslinės darbo grupės konkrečiai veiklai atlikti) veikloms, krūvis ir pareigos komandose skirstomos atsižvelgiant į pageidavimus, savanoriškumo principu. Visi mokytojai bei aptarnaujantis personalas žino savo teises ir pareigas, jos tiksliai ir aiškiai apibrėžtos mokyklos dokumentuose. Šis ir kiti aptarti personalo darbo organizavimo veiksniai užtikrina, kad jo veikla būtų potenciali, dažnai motyvuojanti ir konstruktyvi.

Materialinių išteklių valdymas yra tinkamas, tačiau patalpų panaudojimas vertinamas patenkinamai. Mokykla turi savarankišką buhalteriją, biudžeto lėšas tvarko pagal savivaldybės ir valstybės reglamentuotą tvarką. Mokyklos biudžetą sudaro valstybės ir savivaldybės skirtos lėšos, 2 proc. gyventojų pajamų mokesčio, projektų ir paramos, labdaros lėšos. Finansiniai ištekliai naudojami tinkamai pagal sąmatą, atsižvelgiant į edukacinės aplinkos atnaujinimo ir modernizavimo poreikius. Lėšos naudojamos skaidriai, apie jų panaudojimą mokyklos bendruomenė informuojama tinkamai: interneto svetainėje, Mokytojų ir Mokyklos tarybos posėdžių metu. Mokinio krepšelio lėšų pakanka ugdymo reikmėms tenkinti, mokytojų kvalifikacijai kelti, vadovėliams, mokymo priemonėms, spaudiniams ir grožinei literatūrai pirkti. Mokykla kiek galėdama stengiasi pritraukti nebiudžetinių lėšų iš papildomų finansinių šaltinių: 2 proc. gyventojų pajamų mokesčio (kasmet apie 10000 Lt), paramos, labdaros (kasmet apie 3000 Lt) bei projektų lėšų (kasmet apie 3000–4000 Lt). Šios lėšos panaudojamos tinkamai – mokinių ugdymo poreikiams tenkinti. Biudžeto ir nebiudžetinės lėšos sudarė sąlygas įrengti beveik visiems mokytojams kompiuterizuotas darbo vietas, nupirkti reikalingas mokymo priemones. Mokyklos vadovų gebėjimas tinkamai tvarkyti biudžeto lėšas ir nuostata skaidriai jas naudoti padeda potencialiai atnaujinti ir turtinti edukacines erdves, modernizuoti ugdymo procesą.

Mokyklos materialiniai ištekliai dažniausiai atitinka mokyklos aprūpinimo standartus. Mokykla turi nemažai šiuolaikiškų mokymo priemonių, 13 kabinetų įrengta multimedijos įranga, 1 kabinete – interaktyvi lenta, kompiuterizuotos beveik visų mokytojų darbo vietos, yra internetas, klasėse sumontuotos naujos lentos. Mokykliniai baldai atnaujinti daugumoje kabinetų, dažniausiai pritaikyti mokiniams, atitinka jų ugdymo (-si) poreikius. Mokyklos bibliotekos fondas nekompiuterizuotas, skaitykloje yra 4 senoki kompiuteriai, kopijavimo technika, internetas. Bibliotekininkės teigimu, mokiniams pakanka programinės, grožinės literatūros, žodynų, enciklopedijų, kasmet fondai atnaujinami. Vadovėliai užsakomi atsižvelgiant į mokytojų pageidavimus, dažniausiai jų pakanka, trūksta tik specialiųjų poreikių, muzikos, technologijų (yra po vieną ant suolo) ir etikos vadovėlių. Bendruomenės poreikius tenkina užsakoma spauda: „Dialogas“, „Žvirblių takas“, „Bitutė“, „Justė“.

Mokymosi aplinkos ir mokymo priemonių panaudojimo, fiksuoto 62 pamokose, apibendrintas vertinimas pateiktas 10 lentelėje.

Mokymosi aplinkos ir mokymo priemonių naudojimas

10 lentelė

Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Prastai
15 pamokų, 24,2 proc.	25 pamokos, 40,3 proc.	21 pamoka, 33,9 proc.	1 pamoka, 1,6 proc.

Iš pateiktos lentelės duomenų matyti, kad dauguma (64,5 proc.) mokytojų tikslingai ir tinkamai naudojo IKT (34 proc. pamokų), kitas vaizdines (34 proc. pamokų) ir padalomasias priemones (25 proc. pamokų). Tai fiksuota 8 kl. technologijų, istorijos, 7, 10b ir 11 kl. fizikos, 8 ir 6 kl. lietuvių kalbos, 5 kl. matematikos, gamtos, 9 kl. geografijos, biologijos, chemijos, 6, 7 ir 12 kl. muzikos, 1a, 1b, 4a ir 6 klasių kūno kultūros pamokose. Tačiau kai kurie mokytojai naudojo tradicines mokymo priemones (vadovėlis, sąsiuvinis, lenta), kurios ne visada padėjo mokiniams efektyviai mokytis ir siekti pamokos uždavinio įvykdymo.

Patalpų panaudojimas neišskirtinis. Įvairūs kultūriniai renginiai, šventės vyksta mokyklos aktų salėje, kuri yra tvarkinga, suremontuota. Sporto salė nedidelė, tačiau taip pat suremontuota, įrengta švieslentė. Mokykla pagal savo galimybes pati kuria aplinkos jaukumą, edukacines erdves, pritaiko patalpas mokymuisi, tačiau resursų nepakanka. Nors 80 proc. mokyklos pastato patalpų yra renovuotos, atitinka HN reikalavimus, tačiau mokyklai reikalinga pagalba ir didesnės investicijos iš steigėjo ar kitų finansavimo šaltinių renovuojant 20 proc. patalpų, kurios yra sename, 1926 metų statybos mediniame pastate. Nors mokykla stengiasi ir šiose patalpose kurti estetinį vaizdą, palaiko tvarką ir švarą, bet jos neatitinka HN reikalavimų: netinkamas apšvietimas, per šalčius būna žema temperatūra, nelygi grindų danga, byra sienų ir lubų tinkas. Reikalinga renovuoti šildymo sistemą, nes dalyje patalpų šaltoka. Bibliotekos ir skaityklos patalpos mažos, nepritaikytos laisvai judėti, joms reikalingas kapitalinis remontas, kai kurių vietų (nuo lubų krenta tinko gabalai) būklė avarinė. Gustonių pradinio ugdymo skyriuje patalpos švarios, tvarkingos, tačiau suolai suspausti eilėmis vienas prie kito, nepakankamai laisvai galima judėti. 2 aukšte esantis sporto kambarys mažas ir žemas, nepritaikytas kūno kultūros pamokoms, neatitinka HN reikalavimų. Pažymėtina, kad vertinimo metu beveik visose klasėse vykstant pamokoms suolai buvo išdėstyti tradiciškai, eilėmis, nesudarant pakankamų sąlygų mokiniams dirbti grupėse, bendrauti ir bendradarbiauti. Todėl išorės vertintojai daro išvadą, kad mokyklos steigėja – Panevėžio rajono savivaldybės taryba – užtikrindama pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų veiksmingą įgyvendinimą ir geresnių ugdymo (-si) sąlygų mokykloje sudarymą, turėtų spręsti mokyklos patalpų renovavimo problemas.

Išorės vertintojų komanda yra įsitikinusi, kad rekomenduojamus tobulinimus Panevėžio r. Smilgių vidurinės mokyklos bendruomenė gali įgyvendinti veiksmingiau panaudodama savo vidaus išteklius bei pasitekdama išorės pagalbą.